

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

Освітній ступінь – бакалавр

На тему: **«Антикризове фінансове управління в складних соціально-економічних умовах (на прикладі газотрейдингових компаній)»**

Спеціальності:

072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Головченко Євген Олександрович

Керівник: Бريدун Є.В.

Кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: Шалімова Н.С.

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «_____»

Секретар ЕК: Донкоглова Н.А

«____» _____ 2021 р.

Київ – 2021

Зміст

	стор.
Вступ.....	4
 Розділ 1. Теоретичні основи антикризового фінансового управління.....	 8
1.1. Поняття антикризового фінансового управління.....	8
1.2. Принципи та класифікація антикризового управління.....	12
1.3. Інструментарій антикризового управління в економічній діяльності	20
 Розділ 2. Методологія сучасного антикризового фінансового управління вітчизняними суб'єктами енергетичного бізнесу (на прикладі газотрейдингових компаній)	 29
2.1. Методика аналізу прибутковості як маркер оцінки кризових фінансових явищ в конкретному бізнесі.....	29
2.2. Аналіз ліквідності активів у ході антикризового фінансового управління	37
2.3. Аналітика фінансової стійкості підприємства під час кризової ситуації	47
 Розділ 3. Шляхи удосконалення стратегії антикризового фінансового управління компаніями енергетичного сектору	 65
3.1. Інтеграція фінансової та маркетинг стратегії газотрейдингових компаній.....	65
3.2. Оптимізація бізнес-процесів та ефективне управління заборгованістю газотрейдингових компаній.....	71
 Висновки.....	 75

Список використаних джерел.....	78
Додатки.....	80

Вступ

Актуальність теми. Активний розвиток вільної конкуренції у газовому секторі сприяє збільшенню кількості підприємств на ринку, що призводить до

занепаду одних підприємств і збільшенню конкурентоспроможності інших. Як і у будь-якій сфері підприємства, що переживають складне фінансове становище, для виходу з фінансової кризи мають активно використовувати інструменти антикризового управління.

Сьогодні при формуванні механізму антикризового управління на підприємстві та удосконаленні та оптимізації різних процесів виникає необхідність специфічного підходу до кожної сфери підприємницької діяльності окремо, що суттєво змінює загальні механізми антикризового управління та фінансового аналізу. Як наслідок, кожна сфера економічної діяльності, а тим більше нові сфери, такі, як сфера газопостачання, потребуються детальнішого вивчення для знаходження нових інструментів фінансового управління та модернізації бізнес-процесів. Велика конкуренція на ринку газопостачання через досить легкий механізм входження на ринок, сприяє розширенню спектру маркетингових та фінансових стратегій, що мають на меті збільшення клієнтської бази, зростання обсягів продажу, підвищення маржинальності торгівлі енергетичними ресурсами, що вивчаються.

Теоретичні основи антикризового управління ґрунтовно досліджуються в роботах таких авторів, як Б.Е. Бродського, Ю.В. Прохорової, Е.М. Короткова, О.Ю. Амосова та ін.

Одним із основних напрямків аналізу фінансових маркерів діяльності підприємства і визначення настання фінансового кризового стану є аналіз фінансових показників підприємства, а також аналітика динаміки ключових коефіцієнтів ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості, які в першу чергу сигналізують про можливі проблеми в компанії. Детальним дослідженням аналізу фінансового стану підприємства присвячені роботи І.Г. Давидова, О.А. Магопець, А.І. Сорокіної, К. Уолша та ін. Великий спектр наукових досліджень, що проводились у сфері аналізу фінансового стану підприємства дозволяє різносторонньо подивитись на фінансові показники. Автори звертають увагу як на вітчизняні підприємства, де головною ціллю фінансового аналізу постає створення фінансового звіту для керівництва підприємства або для зовнішніх

контролюючих органів, так і на умовному фінансовому звіті, що повністю відображає фінансовий стан підприємства для використання його акціонерами та інвесторами.

Як свідчить спеціалізована наукова література, традиційні інструменти антикризового управління спрямовані на мінімізацію операційних витрат та ефективне управління заборгованістю. Зазначені інструменти розглядаються науковцями досить загально та мають суттєві відмінності залежно від галузі, у якій функціонує те чи інше підприємство.

Отже, необхідність предметного дослідження специфіки антикризового управління та фінансового аналізу у сфері газопостачання визначили вибір теми роботи, її мету, завдання та очікувані практичні результати.

Мета і задачі дослідження. Мета роботи – узагальнення результатів існуючих наукових досліджень та обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення системи антикризового управління на підприємствах постачання природного газу.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- дослідити теоретичне обґрунтування антикризового управління;
- встановити роль антикризового управління у забезпеченні сталої та економічно стабільної діяльності підприємства;
- дослідити інструментарій антикризового фінансового управління;
- визначити взаємозв'язок фінансового аналізу підприємства та антикризового управління, а саме показників ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості;
- провести аналітику фінансового стану підприємства ДП «Центргаз»;
- оцінити основні показники досліджуваного підприємства та визначити його фінансовий стан;
- побудувати модель визначення впливу кількості спожитого газу та інфляції на формування ціни на природний газ;

- визначити шляхи виходу підприємства із кризової ситуації, а також надати рекомендації щодо подальшого розвитку антикризового управління газотрейдинговими підприємствами.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан підприємства під час складних соціально економічних умов.

Предметом дослідження є використання основних показників ліквідності, фінансової стійкості та прибутковості підприємства для запобігання настанню фінансових кризових ситуацій.

Методи дослідження. Теоретична й методологічна основа роботи ґрунтується на положеннях економічної науки, викладених у працях зарубіжних і вітчизняних учених, зокрема тих, що спеціалізуються на тематиці антикризового управління та аналізу фінансового стану підприємства.

Крім того у процесі дослідження було застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи, як: статистико-математичний аналіз, коефіцієнтний аналіз, аналіз, проведено статистичне дослідження динаміки формування ціни на газ та кумулятивного річного споживання даного природного ресурсу. На додаток, була побудована економетрична модель для відстежування впливу факторів середньорічної інфляції та загального річного споживання газу на ціну за 1 куб. м. газу.

Інформаційну базу дослідження становили дані із сайту Світового банку, дані Міністерства фінансів України, дані Державного комітету статистики України, а також фінансова звітність досліджуваного підприємства за 2017-2019 роки.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення механізму антикризового управління за рахунок раннього виявлення кризової ситуації на підприємстві за допомогою фінансового аналізу підприємства, а також застосування сучасних методів антикризового управління в частині управління операційними витратами та заборгованістю.

Положення, які визначають основні результати дослідження характеризуються наступним:

- досліджені особливості та встановлені основні проблеми антикризового управління на вітчизняних підприємствах;
- узагальнені сучасні підходи та методологію виявлення кризових ситуацій та формування антикризових стратегій;
- визначені особливості антикризового управління підприємствами газотрейдингового сектору;
- виявлені фактори і оцінений їх вплив на формування ціни на природний газ;
- визначені шляхи удосконалення системи антикризового фінансового управління у сфері продажу природного газу з метою виводу підприємств із кризової фінансової ситуації.

У вступі розкрито актуальність теми та ступінь розробки проблеми, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет дослідження, практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі сформульовані основні теоретичні засади антикризового управління, надана класифікація стратегій підприємства під час фінансово-економічних криз.

У другому розділі досліджена методологія аналізу фінансового стану підприємства, проаналізовані організаційно-економічні особливості діяльності ДП “Центргаз”, проведена оцінка основних показників діяльності підприємства, здійснений коефіцієнтний аналіз його фінансового стану.

Третій розділ присвячений основним рекомендаціям у сфері антикризового управління газотрейдинговою компанією, побудована економетрична модель для визначення впливу споживання газу та інфляції на формування ціни на газ поточного року.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Поняття антикризового фінансового управління

Одним із вихідних моментів при дослідженні поняття «антикризове управління» є його визначення з різних наукових точок зору, адже згідно сучасних поглядів процес антикризового управління може бути представлений у прив'язці до різних сфер діяльності та напрямків використання даного поняття, зокрема таких як:

- абстрактне поняття;
- з точки зору менеджменту;
- з точки зору фінансового управління;
- з точки зору заходів попередження банкрутства підприємства;
- з точки зору соціальної складової (вирішення конфлікту).

Усі вищезазначені сфери застосування досліджуваного поняття допомагають зрозуміти основну сутність антикризового фінансового управління і подивитись на нього з різних точок зору, про що і писали велика кількість авторів українського та іноземного походження.

Так, наприклад, з боку розуміння звичайної людини (абстрактне розуміння), автор М.Л. Гончарова у своїй роботі «Основні завдання антикризового управління» зазначає, що: «Антикризове управління – це система управління підприємством, яка має комплексний, системний характер і наплавлена на запобігання або усунення несприятливих для бізнесу явищ за допомогою використання всього потенціалу сучасного менеджменту, розробки і реалізації на підприємстві спеціальної програми, що має стратегічний характер, дозволяє усунути тимчасово труднощі, зберегти і примножити ринкові позиції за будь-яких обставин, розраховуючи в основному на власні ресурси» [1, с. 29].

У своїх роботах автори також зазначають важливість антикризового управління з точки зору менеджменту та управління, а саме Б.Є Бродський у

своїй роботі «Антикризове управління» говорить що антикризове управління являє собою частину постійного менеджменту підприємства, що проходить постійно і не залежить від певної ситуації, а саме він уточнював: «Мова йде про спеціальне, постійно організоване управління, націлене на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання з метою забезпечення відновлення життєздатності окремого підприємства, недопущення виникнення ситуації його банкрутства». [2, с. 57].

На відміну від інших науковців, Ю.В Прохорова у праці «Стратегічні та тактичні аспекти формування антикризового фінансового управління підприємством», показує антикризове управління з боку аналізу фінансових показників, для відстежування динаміки підприємства та вектору руху значимих в аналізі фінансового стану підприємства. Автор вважає, що антикризове управління у свою чергу являє собою сукупність інструментів і механізмів для аналітики внутрішніх і зовнішніх ризиків, профілактики і процесу нейтралізації кризової ситуації а підприємстві. На базі роботи автора розглядаються можливі сценарії, за якими при використанні антикризового фінансового управління стає можливим моделювати введення інноваційних технологій, зміни шляху виробництва (надання послуг), тощо. [3].

У власній монографії дослідник Е.М. Коротков зазначає про антикризове управління такий факт: «Антикризове управління має свій предмет впливу – проблеми, реальні та очікувані фактори кризи, тобто всі прояви загострення суперечностей, які викликають загрозу їх гострого прояву» [4, с. 131].

Оглядаючи антикризове управління, як стратегічний інструмент планування для нововведень, М.Л. Гончарова стверджує, що антикризове фінансове управління є системою стратегічних рішень: «аналіз стану макро- і мікросередовища, вибір (зміна) місії підприємства в антикризовому напрямку; дослідження причин виникнення кризових ситуацій і створення системи моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з метою раннього виявлення слабких сигналів про кризу, що наближається; стратегічний

контролінг діяльності підприємства і розробка стратегії запобігання його неплатоспроможності; оперативна оцінка і аналіз фінансового стану підприємства, виявлення можливості настання неплатоспроможності; розробка адекватної політики дій підприємства в умовах кризи, що виникла, і виходу з неї; постійне врахування ризику підприємницької діяльності і розробка заходів щодо його зниження» [1, с. 29].

Отже, розглядаючи різні наукові трактування поняття «антикризове управління», можна виділити чотири основні течії, до яких найбільше схиляються автори при дослідженні даного питання:

- антикризове управління з точки зору управління (сфера менеджменту);
- антикризове управління з точки зору фінансового контролю і аналітики динаміки підприємства;
- антикризове управління для стратегічного планування і профілактики;
- антикризове управління, як соціально-економічний інструмент для вирішення конфліктів.

Антикризове фінансове управління – це база принципів та інструментів, що використовуються під час складної соціально-економічної ситуації, для моніторингу динаміки підприємства, аналізу його стану, прийняття рішень, щодо його подальшого функціонування, за рахунок впливу на фінансовий стан підприємства антикризовими заходами.

Розглядаючи антикризове управління, як механізм урегулювання кризової ситуації, важливо зазначити конкретний об'єкт впливу фінансового регулювання, на який здійснюється вплив під час вирішення фінансової кризової ситуації. Об'єктом антикризового управління є сукупність усіх показників та ризиків фінансової діяльності підприємства, що перебувають у кризовій ситуації.

Суб'єктом фінансового антикризового управління є фізичні або юридичні особи, що були уповноважені виконувати ланку антикризового фінансового управління за рахунок усіх можливих інструментів впливу.

Важливо також зазначити основні завдання антикризового фінансового управління протягом вирішення складної соціально-економічної ситуації. Основними з них є: [5]

- прогнозування кризових явищ на основі динаміки фінансових показників підприємства, які можуть нести вплив на фінансовий стан підприємства;
- вивчення факторів настання кризи для подальшого уникання схожих ситуацій;
- планування шляху відновлення фінансових показників після кризової ситуації;
- запобігання ситуації ліквідації підприємства та банкрутства;
- розроблення шляху уникнення основних негативних чинників під час фінансової кризи.

Розглядаючи більш глибоко предмет антикризового управління, ми можемо встановити, що основна увага загострена на проблемах і факторах, що можна передбачити у майбутньому, які, у свою чергу, негативно впливають на фінансовий стан підприємства [6, с. 67]. Отже, можна зробити висновок, що головне завдання антикризового управління – це діагностування і попередження основних негативних чинників впливу фінансової кризової ситуації на підприємстві [7, с. 17].

1.2. Класифікація та принципи антикризового управління

Одним із найважливіших етапів вивчення будь-якого економічного поняття в динаміці або статиці є дослідження принципів. Принципи, у свою чергу, відносно до антикризового управління – є основою побудови системи антикризового управління, розробки його процедур, інструментів тощо. На даний момент принципи антикризового фінансового управління поділяють на системні та специфічні.

Системні принципи антикризового фінансового управління визначають загальні щодо проведення управління, а саме:

- принцип об'єктивності – дослідження суті виникнення кризового явища;
- принцип комплексності – напрям руху у розробці прийняття антикризових рішень;
- принцип відповідності – вивчення, класифікація і дослідження функціонування конкретного об'єкту економічної діяльності;
- принцип контролю – регулювання введених в дію заходів антикризового управління;
- принцип пошуку основного чинника – визначення основної проблеми та концентрація на даній сфері функціонування підприємства;
- принцип законності – використання підприємством усіх можливих юридичних регуляторів під час процесу антикризового управління, що можуть допомогти при вирішенні проблеми;
- принцип ефективності – максимально раціональне використання ресурсів під час вирішення складної соціально-економічної ситуації.

Специфічні принципи розглядаються з боку конкретної галузі, яка має власні механізми та процеси управління. Виділяють такі специфічні принципи, антикризового управління як:

- принцип попередження – використання інструментів галузі (аналіз специфічної ситуації на ринку) для раннього реагування на кризову ситуацію;
- принцип своєчасності – швидке реагування за допомогою аналітики специфічних показників галузі.
- принцип відновлення – здійснення процедур, реструктуризації, ребрендингу та інших, для поновлення фінансової діяльності підприємства.

Розглядаючи основоположні принципи антикризового фінансового управління, також важливо зазначити альтернативне трактування принципів та їх використання при кризовій ситуації, базоване на дослідженні Коваленко, В.В., Суганяка М.В. та Фучеджи В.І. «Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання», у якому автори пропонують таку класифікацію принципів:

- принцип постійної готовності до реагування обумовлює об'єктивну ймовірність виникнення криз суб'єкта економічної діяльності, визначає необхідність постійної готовності менеджерів до можливого порушення фінансової рівноваги суб'єкта економічної діяльності на будь-якому етапі його функціонування;
- принцип превентивної дії передбачає, що краще запобігати загрози фінансової кризи, ніж здійснювати її локалізацію і забезпечувати нейтралізацію її негативних наслідків;
- принцип терміновості реагування передбачає, що чим раніше будуть застосовані елементи антикризового фінансового управління щодо кожного виявленого кризового симптому, тим більші можливості скорішого відновлення порушеної рівноваги матиме в своєму розпорядженні суб'єкта економічної діяльності;
- принцип адекватності реагування обумовлює можливість «включення» окремих елементів нейтралізації загрози фінансової кризи і її ліквідації, яка повинна виходити з реального рівня такої загрози і бути адекватного рівню;
- принцип комплексності рішень, що ухвалюються, стверджує, що практично кожна фінансова криза має комплексний характер, тобто стосується функціонування різних підсистем підприємства, а отже вимагає комплексного характеру від сформованої системи антикризових заходів, що розробляються і реалізуються;

- принцип альтернативності дій передбачає наявність і розгляд максимально можливої кількості альтернативних проектів щодо нейтралізації окремої кризи;
- принцип адаптивності обумовлений необхідністю високого рівня гнучкості антикризового фінансового управління, його швидкої адаптації до тієї чи іншої форми кризи, змінними умовами зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища;
- принцип пріоритетності використання внутрішніх ресурсів передбачає, що в процесі антикризового фінансового управління, особливо на ранніх стадіях діагностики фінансової кризи, суб'єкт економічної діяльності повинен розраховувати переважно на внутрішні фінансові можливості її нейтралізації;
- принцип оптимальності зовнішньої санації визначає, що в процесі вибору форм зовнішньої санації і складу зовнішніх санаторів на стадії глибокої фінансової кризи слід виходити з системи певних критеріїв, яка розробляється в ході антикризового фінансового управління і має бути достатньою та необхідною для вчасного погашення кризи;
- принцип ефективності визначає необхідність зіставлення ефекту від антикризового фінансового управління з витратами на реалізацію його заходів та з наявними фінансовими ресурсами;
- принцип управління першими симптомами визначає, що ефективність антикризового фінансового управління залежить від своєчасного визначення перших симптомів кризи. Побачити перші прояви кризи можливо при постійному моніторингу процесів, які протікають усередині суб'єкта економічної діяльності, та сигналів зовнішнього середовища;
- принцип введення інновацій у діяльність суб'єкта економічної діяльності передбачає, що ефективність антикризового фінансового управління залежить від інноваційних технологій, які повинні

проводжуватися своєчасно на всіх підрозділах суб'єкта економічної діяльності [8, с. 27].

Антикризове фінансове управління може бути успішним, якщо воно своєчасне, а також носить превентивний характер. Отже, тільки таке управління в сучасних швидко змінних умовах здатне досягти поставленої мети і ефективно вирішувати завдання загальної системи управління суб'єктом економічної діяльності [8, с. 28].

Відносно стратегій регулювання антикризових ситуацій розрізняють багато видів. Вважаємо, що основні з них досить ґрунтовно викладені у роботі Ковалевської А. В. [7, с. 17].

Першим кластером класифікації, яку досліджував автор – є класифікація поведінки на ринку під час призової ситуації, до нього увійшли такі типи стратегії антикризового управління:

1. Стратегія виживання, яка передбачає еволюційний розвиток підприємства з урахуванням становища, що склалося; плавне з мінімальними перебудовами, але надійне поліпшення показників аж до виходу зі стану кризи.

2. Стратегія прориву, що забезпечує істотне поліпшення всіх аспектів діяльності підприємства за мінімально короткий час і передбачає орієнтацію на лідируюче положення на ринку.

Другим кластером досліджень у даному напрямку стали стратегії векторів руху під час кризи, такі як:

- стратегія стабілізації;
- стратегія скорочення;
- стратегія реструктуризації [9, с. 65].

Антикризові стратегії стабілізації за темпами виробництва, інвестування та реалізації проектів поділяють на наступні:

- 1) пауза (навмисне призупинення збільшення збуту);
- 2) обережне просування (просування розпочатих програм в очікуванні успіху);
- 3) без змін (заморожування ситуації, припинення інвестицій);

4) зняття прибутку (припинення поточних інвестицій в продукт) [9, с. 65].

Стратегії виживання (скорочення) за способами реалізації поділяються на:

- 1) стратегії розвороту;
- 2) стратегія відокремлення;
- 3) стратегія ліквідації [9, с. 65].

Стратегії скорочення за характером підходів:

- скорочення витрат – близька до стратегії скорочення організаційних форм, тому що основною ідеєю має пошук можливостей і вжиття заходів для скорочення витрат підприємства;
- «збирання врожаю» – припускає відмову від довгострокової перспективи існування певного бізнесу задля одержання максимальних доходів за короткий період, тобто розуміння того, що бізнес приносить швидкі й порівняно великі гроші, але короткий період;
- скорочення організаційної структури підприємства, коли підприємство закриває чи продає один зі своїх підрозділів з метою довгострокової зміни меж діяльності;
- ліквідації, що є граничним випадком стратегії скорочення і здійснюється тоді, коли підприємство не може продовжувати діяльність [9, с. 65].

Найбільш значущими для формування подальшої стратегії підприємства на базі фінансових показників динаміки та коефіцієнтів, що сигналізують про настання, чи приближення кризової ситуації є:

- попередження кризи, підготовка до її появи;
- очікування зрілості кризи для успішного вирішення проблем її подолання;
- протидія кризовим явищам, уповільнення кризових процесів;
- стабілізація ситуації за рахунок використання резервів, додаткових ресурсів;
- розрахунок ризику;

- послідовне виведення з кризи;
- передбачення та утворення умов усунення наслідків кризи.

Схематично види фінансових криз в конкретному бізнесі та стратегії їх подолання наведені на рис. 1.1 цієї роботи.

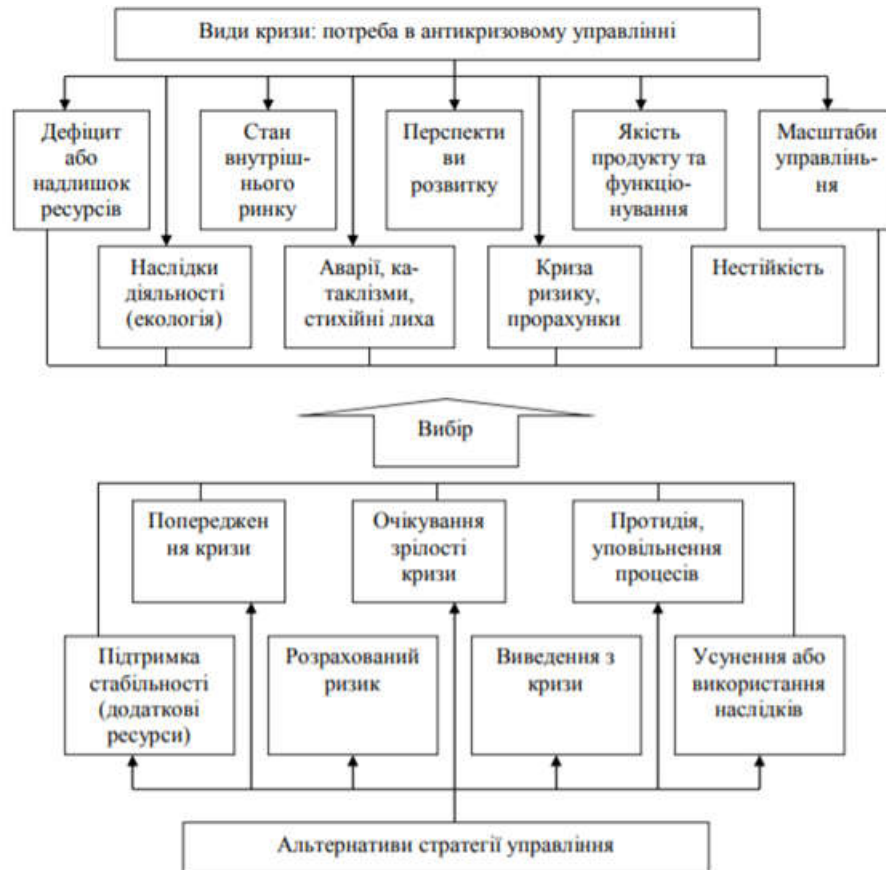

Рис. 1.1 – Альтернативні стратегії антикризового управління

Джерело: складено автором на основі даних [1]

Вибір тієї чи іншої стратегії передбачає подальше застосування тих чи інших інструментів, процедур, прийомів та ін., за допомогою яких дана стратегія буде реалізовуватись. В таблиці 1.1 нами згруповані основні дії, якими реалізуються основні стратегії антикризового управління.

Таблиця 1.1.

Стратегія АУП	Зміст дій щодо виконання стратегії	Властивість, яка є ключовою для забезпечення дієвості стратегії	Особливості функціонування підприємства відповідно до ключових властивостей
Попередження	Передбачення і попередження кризи, підготовка до її появи, недопущення або пригашення на початковому етапі	стійкість	Упродовж певного часу підприємство здатне виконувати свої функції навіть при виході параметрів зовнішнього середовища за певні обмеження
Протидії	Протидія виникненню кризових явищ, уповільнення процесів їх розвитку	Гнучкість, адаптивність	Підприємство може змінювати мету, процеси досягнення мети або цілі функціонування залежно від умов внутрішнього середовища системи та змін в умовах функціонування системи
Стабілізації	Стабілізація ситуації за допомогою використання резервів, додаткових ресурсів	Емерджентність, ієрархічність, багатофункціональність	На різних рівнях підприємства будуть існувати різні способи досягнення цілей. Водночас, окремі елементи можуть бути більш стійкими до змін, а отже, за їх рахунок з'явиться певний час для стабілізації інших
Очікування	Очікування зрілості кризи для успішного вирішення проблем її подолання	Надійність	Підприємство здатне реалізовувати задані функції протягом певного періоду часу
Ризику	Знаходження в ситуації розрахованого ризику	Живучість, безпека	Навіть якщо деякі елементи системи ушкоджені, вона може змінити цілі свого функціонування за рахунок тих, що залишаються

Табл. 1.1 – Характеристика стратегії антикризового управління

Джерело: складено автором на основі даних [9]

У сучасних дослідженнях класифікують декілька видів антикризового управління за такими напрямками, як: тип та поведінка на ринку. Надалі будуть зазначені основоположні типи антикризового управління.

Перервно-послідовна антикризова стратегія структурних перетворень передбачає, що за час (період структурної перебудови) підприємство може вкладати додаткові кошти в нові товари або бізнес, тобто диверсифікувати свою діяльність. Внаслідок цього через деякий час починає зростати системоутворювальні параметри – доходи, обсяг продажів, прибуток. Отримані від диверсифікаційного розвитку кошти повинні покрити витрати на структурну перебудову підприємства, тому часто підприємство починає отримувати чистий прибуток лише через тривалий час [9, с. 70].

Безперервно-послідовна антикризова стратегія структурних перетворень передбачає попередній аналіз можливих негативних тенденцій розвитку підприємства в конкурентному середовищі з тим, щоб своєчасно спрямувати кошти на реконструкцію бізнесу і реструктуризацію системи управління підприємством. Запасу часу для перебудови підприємства немає, отже, всі

перетворення та антикризові заходи повинні здійснюватися безперервно в поточному режимі [9, с. 70].

Паралельну антикризову стратегію структурних перетворень застосовують, коли необхідна швидка модифікація товару. У результаті сумарні обсяги продажу не встигають суттєво зменшитися, підприємству гарантуються стабільність і конкурентоспроможність на ринку [9, с. 70].

Паралельно-поетапна антикризова стратегія структурних перетворень використовується, коли паралельний перехід на нові товари неможливий, бо це вимагає великих додаткових витрат і підприємство змушене тимчасово застосовувати перехідну модель з метою поліпшення свого фінансового стану [9, с. 70].

Сутність паралельно-послідовної антикризової стратегії структурних перетворень полягає в тому, що підприємство за якийсь певний час може реалізувати додаткові маркетингові заходи щодо підвищення конкурентоспроможності своїх товарів і продовжувати роботу з приростом обсягів продажу і доходів [9, с. 70].

Розглянувши класифікацію стратегій антикризового управління та основних принципів, на яких базується планування заходів подолання фінансово-економічної кризи на будь-якому підприємстві можна зробити висновок, що основним завданням, яке ставиться перед стратегією антикризового управління – є збереження під час кризи позицій компанії на ринку, її виробничих потужностей, іміджу, та поновлення працездатності і основних фінансових показників після вирішення ключових проблем бізнесу.

1.3. Інструментарій антикризового управління в економічній діяльності (галузева специфіка).

Досліджуючи інструменти антикризового фінансового управління в економічній діяльності, можна розрізнити два основних блоки інструментів, що

класифікуються на базі етапів та напрямків формування антикризової стратегії підприємства. Основними з них – є: діагностика фінансово-економічного стану суб'єктом економічної діяльності; державні та спеціальні інструменти антикризового фінансового управління [8, с. 42].

Діагностика – це процес детального та поглибленого аналізу проблем, виявлення факторів, що впливають на них, підготовки всієї необхідної інформації для прийняття рішення, а також виявлення головних аспектів взаємозв'язку між проблемами, загальними цілями та результатами діяльності суб'єкта економічної діяльності [11, с. 27]. Діагностика дозволяє виявляти причинно-наслідкові зв'язки в дисфункціях менеджменту, а потім переходити до побудови пояснювальної і прогностичної моделей функціонування і розвитку суб'єкта економічної діяльності, здійснюючи при цьому попередження його банкрутства [8, с. 42].

На сьогодні існує досить широкий спектр інструментів антикризового управління. Узагальнено зазначені інструменти представлені нами на рис. 1.2 цього дослідження.

Слід зазначити, що у вітчизняній практиці інструменти державного антикризового менеджменту фактично не діють, а роль Держави у подоланні фінансових криз, що мали місце в економіці конкретних бізнесів, практично не відчувалась. З іншої сторони спеціальні інструменти антикризового управління, які наведені на рис. 1.2. широко застосовуються на підприємствах різних галузей та, у кінцевому випадку, мають на меті подолання кризових явищ та відновлення фінансової стійкості конкретних бізнесів.

Говорячи про спеціальні інструменти антикризового управління, слід зазначити, що вони притаманні також і звичайній системі управління бізнесом, проте під час кризових явищ застосовуються комплексно та більш інтенсивно.

Рис. 1.2 – Класифікація інструментів антикризового фінансового управління суб'єктом економічної діяльності

Джерело: складено автором на основі даних [8]

Важливим елементом антикризового управління є процес діагностики компанії, що перебуває у фінансово-економічній кризі. За аналогією з лікуванням в медицині, лікування будь-якого організму повинно починатись з діагностики. Саме остання дозволяє робити висновки про стан кризового об'єкту, ступінь кризових явищ та шляхи їх подолання.

Інакше кажучи, процес діагностики суб'єкта економічної діяльності можна розглядати як систему досліджень, які у сукупності дають змогу сформулювати необхідні висновки стосовно стану, в якому опинився суб'єкт економічної діяльності, та можливих шляхів виходу з нього [8, с. 43].

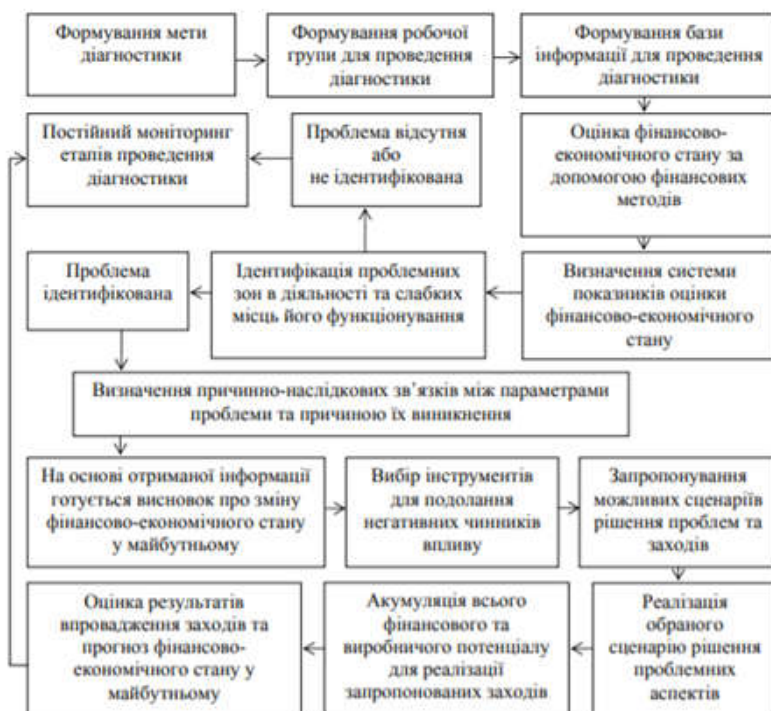

Рис. 1.3 – Структурна схема діагностики проблеми фінансової кризи суб'єкта економічної діяльності

Джерело: складено автором на основі даних [8]

Залежно від ступеня деталізації дослідження стану суб'єкта економічної діяльності діагностика може проводитися поверхнево або поглиблено. У зв'язку з цим у економічній дослідженнях розрізняють:

- експрес-діагностику (термометр) – формальну оцінку фінансового стану суб'єкта економічної діяльності на основі регулярного обчислення відповідних коефіцієнтів і даних балансу (ця методика має наступні цілі: виявити тенденції зміни стану суб'єкта економічної діяльності, провести аналіз фінансового обігу);
- фундаментальну діагностику – всебічну і глибоку оцінку поточного стану суб'єкта економічної діяльності, виявлення причин його погіршення та очікуваних тенденцій розвитку [8, с. 44].

Залежно від цілей діагностики фінансово-економічного стану суб'єкта економічної діяльності і глибини його проведення (поверхневий або глибокий), необхідне формування певного пакету інформації. Так, для експрес-діагностики необхідна інформація про внутрішній стан суб'єкта економічної діяльності. Для

фундаментальної діагностики необхідна більш детальна інформація, сюди входить також інформація із зовнішніх джерел. Така інформація повинна дозволити виявити причини, обґрунтувати рішення і сформулювати рекомендації щодо виходу з кризи [8, с. 47].

До внутрішньої належить інформація, що міститься в установчих документах, обліково-звітна інформація (яку надає служба внутрішнього контролю (внутрішній аудит)), нормативнопланова, інша інформація [8, с. 47].

До обліково-звітної інформації належать дані бухгалтерської звітності, інформація фінансового (управлінського, оперативного) обліку. До зовнішньої інформації діагностики фінансово-економічного стану суб'єкта економічної діяльності належить інформація, що характеризує галузь, до якої належить досліджуваний суб'єкт економічної діяльності, перспективи його розвитку, рівень конкуренції та ін. При проведенні діагностики суб'єкта економічної діяльності залежно від її глибини використовуються різні методи фінансового аналізу [8, с. 47].

Експрес-діагностика дає можливість виявити симптоми фінансової кризи та дає оцінку близькості суб'єкта економічної діяльності до банкрутства за регулярного обчислення відповідних коефіцієнтів. Метою експрес-діагностики є наочна і проста оцінка фінансового стійкого стану і динаміки розвитку суб'єкта економічної діяльності. Її слід виконувати у три етапи: підготовчий, попередній огляд бухгалтерської звітності, економічна інтерпретація та аналіз звітності. Сенс цього аналізу є відбір невеликої кількості найбільш істотних і порівняно нескладних в обчисленні показників і постійне відстеження їхньої динаміки [8, с. 47].

На рис. 1.4 нами наведені методи експрес-діагностики, які використовуються в практиці сучасного антикризового управління. Використання якомога більшої кількості таких методів дозволяє точніше діагностувати проблеми конкретного бізнесу.

Рис. 1.4 – Класифікація фінансових методів експрес-діагностики

Джерело: складено автором на основі даних [8]

Державні інструменти – це державна підтримка, економічний зміст якої полягає у створенні та впровадженні державних програм розвитку підприємств за такими напрямками, як науково-технічний прогрес, фінансове, кадрове, ресурсне забезпечення тощо [8, с. 47].

Державна підтримка економічних суб'єктів може здійснюватися у формі безпосередньої фінансової підтримки, яка має дві форми прояву: прямі та непрямі методи фінансової підтримки [8, с. 47].

Держава може надати суб'єктам економічної діяльності пільговий кредит або позику. Враховуючи той факт, що переважна більшість боржників не виконують своїх кредитних зобов'язань перед кредиторами, державні гарантії трансформуються в одну із форм бюджетних субсидій чи позик (якщо кошти все ж вдається повернути), а отже, правомірним є віднесення цієї форми підтримки до прямого фінансування, яку можна найлегше ідентифікувати. Субсидії можуть виділятися окремим суб'єктам економічної діяльності або галузям [12, с. 204].

Субвенція – це форма грошової допомоги місцевим бюджетам або галузям господарства із державного бюджету, яка призначена для конкретно визначеної цілі або цілей в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про її надання [8, с. 47].

Фінансова підтримка держави на незворотній основі здійснюється на основі даних експертної комісії в таких випадках: у разі, коли збитки, завдані суб'єкту економічної діяльності стихійним лихом, перевищують суми відшкодувань, визначених чинним законодавством про обов'язкове страхування; у разі фінансування втрат на відновлення платоспроможності суб'єктів економічної діяльності, діяльність яких пов'язана з особливо важливими державними (суспільними) інтересами, у разі відшкодування збитків відповідним суб'єктам економічної діяльності у випадку, коли чинним законодавством визначено умови господарювання, за яких не забезпечується покриття витрат на виробництво продукції (робіт, послуг), що може призвести до банкрутства (кризи) [8, с. 47].

Державна підтримка суб'єктів економічної діяльності повинна здійснюватися за такими напрямками: удосконалення нормативно-правової бази; запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності; фінансово-кредитна підтримка; фінансова підтримка інноваційних проектів; створення бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, консультативних та інформаційних систем; удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів; 50 створення сприятливих умов для залучення до здійснення підприємницької діяльності [8, с. 47].

Говорячи про специфіку сфери газотрейдингових компаній, яка на даний момент часу є одною із базових сфер формування загального ВВП країни, можна зазначити, що специфічні інструменти антикризового управління обумовлюються такими характеристиками галузі:

- висока конкуренція на ринку енергоресурсів;
- низька маржинальність продажу;
- необхідність активного управління товарними запасами;

- інтенсивна участь на ринку в купівлі/продажу основного ресурсу трейдингових та видобувних компаній;
- оперування значними обсягами дебіторської заборгованості;
- значний запит на послуги прогнозування ринку.

Специфічні інструменти галузі дозволяють оперувати факторами, що присутні у газовій сфері, а саме можливість працювати із власними запасами газу, які зазвичай підприємство накопичує як товар, який є досить ліквідним на ринку у будь-який час, а тому є можливість швидко реагувати на ту чи іншу фінансову ситуацію, у якій знаходиться підприємство.

На додаток до вищезазначених інструментів, хотілося би більше звернути увагу саме на роботу із дебіторською заборгованістю, адже дуже частим є явище, коли досить прибуткова діяльність трейдера газу постає перед загрозою неплатежів клієнтів, що визначає необхідність залучення позикових коштів для поповнення товарних запасів. Одночасно з цим суттєво зростають витрати компаній на стягнення боргів в soft, legal и hard порядку, що визначає дану сферу діяльності більш піддатливою ризикам та кризовим ситуаціям.

Також, важливо уточнити, що активи газотрейдингової компанії, а саме накопичені ресурси є досить ліквідними, що дозволяє багатьом компаніям покривати при необхідності операційну діяльність за рахунок продажу частини ресурсної бази.

Отож, підсумовуючи даний розділ нашого дослідження можна стверджувати, що функціонал антикризового фінансового управління є дуже широким та різноспрямованим у своєму використанні, що дозволяє ліквідовувати та попереджувати кризові явища майже на кожному підприємстві при належному використанні методів діагностики фінансового стану підприємства та розумінні загального вектору руху на даний момент часу порівнюючи теперішній відрізок часу із минулорічними показниками. Принципи, на яких базується антикризове управління є фундаментальними і дозволяють зробити покроковий ланцюг стратегічного планування для усунення чи попередження кризових ситуацій.

Велика кількість авторів описують у власних дослідження антикризове управління, як різні прояви менеджменту, соціально-економічного явища та можливості попередження настання кризової фінансової ситуації на підприємстві за допомогою багатого різноманіття інструментів діагностування та допомоги з внутрішньої сторони (підприємства) та з боку державного регулятора і інших контрагентів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ВІТЧИЗНЯНИМИ СУБ'ЄКТАМИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО БІЗНЕСУ (НА ПРИКЛАДІ ГАЗОТРЕЙДИНГОВИХ КОМПАНІЙ)

2.1. Методика аналізу прибутковості як маркер оцінки кризових фінансових явищ в конкретному бізнесі

Перед початком аналізу фінансового стану підприємства, одним із найголовніших питань, що постає перед підприємством, його акціонерами та підприємствами-партнерами, що мають той чи інший зв'язок із об'єктом дослідження фінансового аналізу – є прибутковість цього підприємства, що, у свою чергу, являє собою показник фінансового результату діяльності підприємства.

Андрійчук В.Г. стверджує, що фінансові результати діяльності підприємства характеризуються приростом суми власного капіталу (чистих активів), основним джерелом якого є прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та прибуток отриманий внаслідок надзвичайних обставин [13, пар. 7.6].

Також аналізуючи його трактування, прибуток - це частина чистого доходу, який одержують підприємства після реалізації продукції (робіт, послуг) як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності. Кількісно він становить різницю між сукупними доходами (після сплати податку на додану вартість, акцизного збору та інших відрахувань з виручки в бюджетні і позабюджетні фонди) і сукупними витратами звітного періоду. Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від виробничої, постачальницької, маркетингової, збутової, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. Тому ці показники характеризують всі сторони господарської діяльності підприємства [13, пар. 7.6].

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності є: вивчення можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного

потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку; систематичний контроль за процесом формування прибутку і зміною його динаміки; визначення впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на фінансові результати й оцінювання якості прибутку; виявлення резервів збільшення суми прибутку і підвищення рівня прибутковості бізнесу; оцінювання роботи підприємства з використання можливостей збільшення прибутку і рентабельності; розробка рекомендацій з підвищення ефективності системи управління прибутком.

Під час проведення аналізу прибутковості підприємства, використовують ряд показників, які можна класифікувати наступним чином:

1. За видами економічної діяльності отриманий прибуток може бути від основної (операційної) діяльності, прибуток від інвестиційної діяльності, прибуток від фінансової діяльності.

2. За складом включених елементів розрізняють маржинальний (валовий) прибуток, загальний фінансовий результат звітного періоду до виплати процентів і податків (брутто-прибуток), прибуток до оподаткування, чистий прибуток.

Згадуючи авторів західної літератури, що були згадані в розділі 1, можна зазначити, що маржинальний прибуток - це різниця між виручкою (Нетто) і прямими виробничими витратами на реалізовану продукцію [14, стор. 154].

Брутто-прибуток включає фінансові результати від операційної, фінансової й інвестиційної діяльності, позареалізаційні і надзвичайні доходи і витрати (до виплати процентів і податків). Характеризує загальний фінансовий результат, зароблений підприємством для всіх зацікавлених сторін (держави, кредиторів, власників, найманого персоналу) [14, стор. 154].

Прибуток до оподаткування - це результат після виплати процентів кредиторам.

Давидов І.Г.

у власній роботі трактує чистий прибуток, як Чистий прибуток суму прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати всіх

податків, виплата за економічними санкціями та інших обов'язкових відрахувань [14, стор. 154].

3. Залежно від характеру діяльності підприємства розрізняють прибуток від звичайної діяльності і прибуток від надзвичайних подій, незвичайних для даного підприємства.

4. За характером оподаткування розрізняють оподатковуваний і неоподатковуваний прибуток, відповідно до податкового законодавства, що періодично переглядається.

5. За ступенем обліку інфляційного фактору розрізняють номінальний прибуток і реальний прибуток, скоригований на темп інфляції у звітному періоді.

6. За характером використання чистий прибуток поділяють на капіталізований (нерозподілений) і споживаний. Капіталізований прибуток - це частина чистого прибутку, який спрямовують на фінансування приросту активів підприємства. Споживаний прибуток - та його частина, яку витрачають на виплату дивідендів акціонерам і засновникам підприємства.

Згідно з нормами трактування прибутку підприємства, можна зазначити, що загальний прибуток від реалізації продукту складається із чотирьох факторів: обсягу реалізації продукції (VPI), її структури (PBi); собівартості (Ci) і рівня середньо реалізаційних цін (Цi):

$$\Pi = \sum [VPI_{\text{заг}} \times PB_i (C_i - C_i)] \quad (2.1.1)$$

Роблячи узагальнення на базі прочитаних західних та українських авторів, можна стверджувати, що обсяг реалізованої продукції може справляти як негативний вплив на кінцевий отриманий прибуток підприємства, так і негативний вплив. Зі збільшенням реалізації рентабельної (прибуткової) продукції, прибутковість підприємства збільшується, і на противагу, зі збільшенням реалізації збиткової продукції відбувається зменшення прибутку [14, стор. 155-156].

Структура товарної продукції також може по-різному впливати на суму прибутку. Якщо збільшиться частка більш рентабельних видів продукції в

загальному обсязі її реалізації, то сума прибутку зросте, і навпаки, при збільшенні частки низькорентабельної або збиткової продукції загальна сума прибутку зменшиться [14, стор. 155].

Собівартість продукції і прибуток перебувають в обернено-пропорційній залежності: зниження собівартості приводить до відповідного зростання суми прибутку, і навпаки.

Зміна рівня середньо реалізаційних цін і величина прибутку перебувають у прямо-пропорційній залежності: при збільшенні рівня цін сума прибутку зростає, і навпаки.

Вплив цих факторів на суму загального прибутку дозволяє розрахувати метод ланцюгової підстановки. Спершу знаходиться сума прибутку при фактичному обсязі реалізації і базовому показнику інших факторів. Для цього використовується індекс обсягу реалізації продукції (I_{VPI}), а потім базову суму прибутку скоригувати на його рівень.

Індекс обсягу продажів розраховують зіставленням фактичного обсягу реалізації з базовим у натуральному (якщо продукція однорідна), умовно-натуральному або вартісному вираженні (якщо продукція не однорідна за своїм складом), для чого бажано використовувати базовий (плановий) рівень собівартості окремих виробів, тому що собівартість менше піддається впливу структурного фактора, ніж виручка.

$$I_{VPI} = \frac{\sum VPI_{i1}}{\sum VPI_{i0}} \quad (2.1.2)$$

Наступним кроком, визначають суму прибутку при фактичному обсязі і структурі реалізованої продукції, але при базовому рівні собівартості і базовому рівні цін. Для цього необхідно від умовної суми чистого доходу відняти умовну суму витрат: [14, стор. 161].

$$\sum (VPI_{i1} \times C_{i0}) - \sum (VPI_{i1} \times C_{i1}) \quad (2.1.3)$$

Потрібно також підрахувати, скільки прибутку могло б одержати підприємство при фактичному обсязі реалізації, структурі і цінах, але при

базовому рівні собівартості продукції. Для цього від фактичної суми чистого доходу слід відняти умовну суму витрат: [14, стор. 157].

$$\sum (VPP_{il} \times C_{il}) - \sum (VPP_{il} \times C_{i0}) \quad (2.1.4)$$

За результатами факторного аналізу можна оцінити якість прибутку отриманого підприємством. Якість прибутку від основної діяльності вважається високою, якщо її збільшення зумовлене зростанням обсягу продажів, зниженням собівартості продукції. Низька якість прибутку характеризується зростанням цін на продукцію без збільшення фізичного обсягу продажів і зниження витрат на гривню продукції [3, стор. 156].

Звертаючись до текстів пострадянських авторів, співвідношення індексу зростання цін на продукцію й індексу зростання цін на ресурси зазвичай називають дефлятором ціни, що характеризує фінансову продуктивність, тобто міру відшкодування зростання цін на ресурси в ціні реалізованої продукції.

Слід проаналізувати також виконання плану і динаміку прибутку від реалізації окремих видів продукції, величина якого залежить від трьох факторів першого порядку: обсягу продажу продукції (VPP_i), собівартості (C_i) і середньо реалізаційних цін (Π_i). Факторна модель прибутку від реалізації продукції окремих видів має наступний вигляд:

$$\Pi_i = VPP_i(C_i - C_i) \quad (2.1.5)$$

Розрахунок впливу факторів на зміну суми прибутку за окремими видами продукції за методом ланцюгової підстановки:

$$\Pi_0 = VPP_0(C_0 - C_0) \quad (2.1.6)$$

$$\Pi_{yml} = VPP_1(C_0 - C_0);$$

$$\Pi_{yml2} = VPP_1(C_1 - C_0);$$

$$\Pi_1 = VPP_1(C_1 - C_1).$$

$$\Delta\Pi_{\text{заг}} = \Pi_I - \Pi_0;$$

$$\Delta\Pi_{\text{ВРП}} = \Pi_{\text{ум}I} - \Pi_0;$$

$$\Delta\Pi_{\text{Ц}} = \Pi_{\text{ум}2} - \Pi_{\text{ум}I};$$

$$\Delta\Pi_C = \Pi_I - \Pi_{\text{ум}2}$$

Методика розрахунку впливу факторів за методом абсолютних різниць:

$$\Delta\Pi_{\text{ВРП}} = (\text{ВРП}_I - \text{ВРП}_0)(\text{Ц}_0 - C_0) \quad (2.1.7)$$

$$\Delta\Pi_{\text{Ц}} = (\text{Ц}_I - \text{Ц}_0)\text{ВРП}_I;$$

$$\Delta\Pi_C = (C_I - C_0)\text{ВРП}_I.$$

Здійснені таким чином розрахунки, показують за якими видами продукції прибуток збільшився, а за якими зменшився і які фактори вплинули позитивно, а які негативно, і до якої міри. Після цього необхідно детально вивчити причини зміни обсягу продажів, ціни і собівартості кожного виду продукції.

Обсяг прибутку значною мірою залежить від фінансових результатів діяльності, не пов'язаних із реалізацією продукції. Це насамперед доходи від інвестиційної і фінансової діяльності, а також інші операційні доходи і витрати.

До інвестиційних доходів належать проценти за облігаціями, депозитами, державними цінними паперами, доходи від участі в інших підприємствах, доходи від реалізації основних засобів, інших активів тощо.

До фінансових витрат включають виплату процентів за облігаціями, акціями, за надання підприємству в користування грошових засобів (кредитів, позик) [14, стор. 155].

Інші операційні доходи і витрати - це прибутки (збитки) від операційної оренди і реалізації оборотних активів, дохід від списання кредиторської заборгованості; прибутки (збитки) минулих років, виявлені у звітному році; курсові різниці операцій в іноземній валюті; отримана і виплачена пеня, штрафи і неустойки; збитки від списання безнадійної дебіторської заборгованості з

простроченими термінами позивної давності; збитки від уцінки і нестачі матеріальних цінностей тощо [14, стор. 156].

У процесі аналізу вивчають склад, динаміку, виконання плану і фактори зміни суми збитків і прибутку в кожному конкретному випадку.

Основними видами цінних паперів є акції, облігації внутрішніх державних і місцевих позичок, облігації суб'єктів господарювання (акціонерних товариств, комерційних банків), депозитні сертифікати, казначейські, банківські і комерційні векселі та ін.

Прибуток від акцій (П) може змінитися за рахунок:

- кількості акцій, які є в портфелі підприємства (К);
- середньої ціни однієї акції (Р);
- ріння дивідендної прибутковості (Кд) (відношення суми отриманих дивідендів до суми інвестованих коштів в активи цього виду).

$$П = К \times Р \times К_{\partial} \quad (2.1.8)$$

Для розрахунку впливу цих факторів на зміну суми отриманого прибутку від активів цього виду можна застосовувати метод абсолютних різниць:

$$П = \sum [VBP_{\text{заг}} \times ПВ_i (C_i - C_i)] \quad (2.1.9)$$

$$\Delta П_K = \Delta K \times P_0 \times K_{\partial 0}$$

$$\Delta П_P = K_I \times \Delta P \times K_{\partial 0};$$

$$\Delta П_{K\partial} = K_I \times P_I \times \Delta K_{\partial}$$

Сума отриманих процентів за облігаціями також залежить від кількості облігацій, середньої вартості однієї облігації і середнього рівня процентної ставки (відношення суми отриманих процентів до середньорічної суми активів цього виду):

$$П = К \times Р \times СП \quad (2.1.10)$$

Процентний дохід за депозитами (Пд) залежить від суми депозитних вкладів (Вд) і середнього рівня депозитного процента СПд (відношення суми отриманих процентів за депозитами до суми депозитних внесків):

$$П^{\partial} = В^{\partial} \times \overline{СП^{\partial}} \quad (2.1.11)$$

Зміна суми доходу за рахунок:

- розміру депозитних внесків:

$$\Delta П^{\partial} = \Delta В^{\partial} \times \overline{СП^{\partial}_0} \quad (2.1.12)$$

- рівня депозитної ставки процента:

$$\Delta П^{\partial} = В^{\partial}_1 \times \overline{\Delta СП^{\partial}} \quad (2.1.13)$$

Величина прибутку (збитку) від реалізації основних засобів та інших матеріальних активів залежить від кількості проданого майна, його балансової вартості і ціни реалізації. При цьому потрібно враховувати не лише прямий фінансовий результат, а й ефект від прискорення оборотності капіталу.

Збитки від виплати штрафів виникають у зв'язку з порушенням окремими службами договорів з іншими підприємствами, організаціями й установами. Під час аналізу встановлюють причини невиконання зобов'язань, вживають заходів для запобігання порушенням.

Сума отриманих штрафів може змінитися не лише внаслідок порушення договірних зобов'язань з боку постачальників і підрядників, а й через ослаблення претензійної роботи підприємств з ними. Тому при аналізі цього показника слід перевірити, чи в усіх випадках порушення договірних зобов'язань з боку постачальників до них було застосовано відповідні санкції.

Збитки від списання незатребуваної дебіторської заборгованості виникають звичайно на тих підприємствах, де низький рівень обліку і контролю за станом розрахунків, а також через банкрутство клієнтів.

Прибутки (збитки) минулих років, виявлені в поточному році, також свідчать про недоліки бухгалтерського обліку.

Для правильного оцінювання результатів діяльності підприємства необхідно вирізняти прибутки та збитки від надзвичайних подій, не пов'язаних з його звичайною діяльністю, - це збитки від стихійного лиха, техногенних катастроф, відшкодування збитків від надзвичайних подій, доходи від списання кредиторської заборгованості, отримана безплатна благодійна допомога, безоплатне цільове фінансування з бюджету та інші доходи і витрати, які можуть як зменшити, так і збільшити фінансовий результат і прибутковість бізнесу і ввести в оману інвесторів та кредиторів підприємства.

2.2. Аналіз ліквідності активів та фінансової стійкості у ході антикризового фінансового управління

Починаючи дослідження аналізу ліквідності підприємства, нам потрібно розуміти чітку ієрархію між платоспроможністю, ліквідністю підприємства та ліквідністю балансу, що пов'язана сильним і нерозривним зв'язком. Доцільно буде розглянути усі ці терміни і пояснити зв'язок, що утворився між ними.

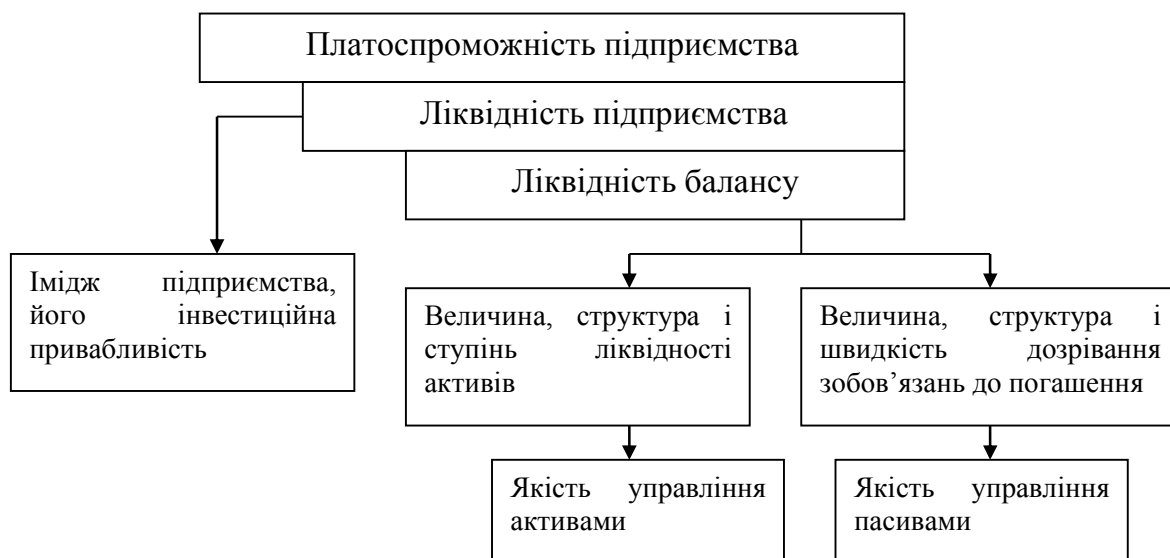

Рис 2.1. Зв'язок платоспроможності, ліквідності підприємства та ліквідності балансу

Джерело: складено автором на основі даних [15, стор. 106-118]

Як визначали західні автори такі, як МакКінзі, платоспроможність - це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання. Розрізняють поточну платоспроможність, що склалася на певний момент часу, і перспективну платоспроможність, що очікується в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Поточна (технічна) платоспроможність означає наявність у достатньому обсязі коштів та їхніх еквівалентів (грошові кошти в національній та іноземній валюті, поточні фінансові інвестиції, частина дебіторської заборгованості, щодо якої є впевненість у її швидкому надходженні) для розрахунків за кредиторською заборгованістю (короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, поточні зобов'язання за розрахунками), що вимагає негайного погашення. Отже, основними індикаторами поточної платоспроможності є наявність достатньої суми коштів і відсутність у підприємства прострочених боргових зобов'язань. Перевищення платіжних коштів над терміновими зобов'язаннями свідчить про платоспроможність підприємства [14, стор. 106].

Поточна платоспроможність визначається за звітний період. Її можна досліджувати і у середині звітного періоду. Для цього на підприємстві складається платіжний календар і визначається коефіцієнт оперативної платоспроможності (відношення суми платіжних коштів до суми термінових зобов'язань). Платіжний календар складається щодня, за тиждень, декаду, два тижні, місяць. Періодичність його складання залежить від стану платоспроможності суб'єкта господарювання. Якщо підприємство має стійку платоспроможність, то платіжні календарі складаються рідше, якщо є певні проблеми, то подібні розрахунки здійснюються частіше. Для складання платіжного календаря використовують: матеріали про випуск і реалізацію продукції (робіт, послуг); кошторис витрат на виробництво; договори на поставку матеріальних ресурсів; строки виплати заробітної плати, премій; строки внесення податків і обов'язкових платежів у бюджет та державні цільові фонди; кредитні угоди з банками (строки одержання і повернення кредитів, сплата

відсотків за користування ними); дані бухгалтерського обліку про стан дебіторської і кредиторської заборгованості; виписки з банківських рахунків; оперативні дані відділів поставок, збуту, інших підрозділів про надходження коштів на підприємство у відповідний термін або потребу в коштах, яка виникає в даний період.

Розглядаючи концепцію, яка базується саме на українських аспектах підприємницької діяльності, про яку писав Білик М.Д. Незбалансованість платіжного календаря спонукує підприємство терміново шукати резерви збільшення обсягу фінансових ресурсів як за рахунок прискорення відвантаження продукції, ліквідації недоліків у сфері розрахунків зі споживачами продукції, так і за рахунок зменшення певних витрат, налагодження партнерських відносин з комерційними банками. Якщо ж дані оперативного фінансового планування показують, що в той або інший період підприємство забезпечує стабільне перевищення коштів над потребами в них, є сенс увести певну суму вільних грошових коштів на банківський депозит, що принесе підприємству відповідний дохід [14, стор. 107].

Перспективна платоспроможність забезпечується погодженістю зобов'язань і платіжних коштів протягом прогнозного періоду, що, у свою чергу, залежить від складу, обсягів і ступеня ліквідності поточних активів, а також від обсягів, складу і швидкості дозрівання поточних зобов'язань до погашення.

Оцінка платоспроможності підприємства передбачає вивчення й аналіз причин фінансових ускладнень підприємства. Як правило, причинами неплатоспроможності є: невиконання плану з випуску і реалізації продукції; порушення структури та асортименту продукції, зниження її якості; підвищення собівартості продукції; недотримання режиму економії; недовиконання плану прибутків і як результат - недостача власних джерел самофінансування; інфляційні процеси та обтяжлива податкова політика; заморожування коштів у наднормативних запасах сировини, матеріалів, готової продукції; втрата стабільних каналів реалізації і постійних покупців, замовників;

неплатоспроможність покупців і замовників; низька оборотність оборотного капіталу.

При внутрішньому аналізі платоспроможність прогнозується на підставі вивчення грошових потоків. Зовнішній аналіз платоспроможності здійснюється, як правило, на основі вивчення показників ліквідності.

Також, одним із ключових факторів розуміння поняття платоспроможності підприємства являється можливість розрізнення різних видів ліквідності таких, як: ліквідність активу, ліквідність балансу, ліквідність підприємства.

Під ліквідністю активу розуміється його здатність до трансформації у грошові кошти, а ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму, що досить детально у своїй роботі досліджує Давидов І.Г.. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вища його ліквідність. При цьому варто розрізняти поняття ліквідності сукупних активів як можливість їхньої швидкої реалізації при банкрутстві й самоліквідації підприємства і поняття ліквідності оборотних активів, що забезпечує його поточну платоспроможність. Тут мається на увазі, що кожен вид оборотних активів має пройти відповідні стадії операційного циклу, перш ніж трансформуватися в готівку [14, стор. 108].

Ліквідність балансу - можливість суб'єкта господарювання перетворити активи в готівку і погасити свої платіжні зобов'язання, а точніше - це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності активів у тому, що ліквідність балансу відбиває міру погодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу.

Ліквідність підприємства - більш загальне поняття, ніж ліквідність балансу. Ліквідність балансу передбачає пошук платіжних коштів тільки за рахунок внутрішніх джерел (реалізації активів). Але підприємство може залучити позикові кошти зі сторони, якщо в нього є відповідний імідж у діловому

світі і досить високий рівень інвестиційної привабливості. Тому, оцінюючи ліквідність підприємства, треба враховувати його фінансову гнучкість, тобто здатність позичати кошти з різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати активи, швидко реагувати на кон'юнктуру ринку. У наступній таблиці наведено фактори, що впливають на ліквідність підприємства.

Таблиця 2.1

Фактори, що впливають на ліквідність підприємства

Фактори, які впливають на збільшення ліквідності	Фактори, які впливають на зменшення ліквідності
Одержання довгострокових кредитів	Погашення довгострокових позик
Інвестування капіталу	Грошові виплати
Прибуток	Збитки
Скорочення дебіторської заборгованості	Інвестиції в основний капітал
Скорочення запасів	Збільшення дебіторської заборгованості
Повернення наданих позик	Погашення короткострокових кредитів
Продаж необоротних активів	Використання резервних фондів

Джерело: складено автором на основі даних [14, стор. 106-118]

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів за активом, згрупованих за ступенем спадаючої ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями за пасивом, які групуються за ступенем терміновості їхнього погашення.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце наступні співвідношення:

Аналізуючи літературу українських авторів, можна прийти до висновку, що визначення ліквідності балансу ґрунтується на дослідженні співвідношення окремих груп активів з певними групами пасивів [14, стор.106-118].

До першої групи (А1) входять абсолютно ліквідні активи, такі як готівка і короткострокові фінансові вкладення.

До другої групи (A2) належать швидко реалізовані активи: векселі отримані і всі види поточної дебіторської заборгованості. Ліквідність цієї групи оборотних активів залежить від своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообігу в банках, від попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців, форм розрахунків і т. ін.

До третьої групи (A3) відносять активи, які повільно реалізуються, а саме: запаси сировини, матеріалів, готової продукції, незавершеного виробництва, товарів, для трансформування яких у готівку потрібен значно більший термін.

Четверта група (A4) - це важко реалізовані активи, до яких входять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво, довгострокова дебіторська заборгованість, платежі за якою очікуються більш ніж через 12 місяців, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

Відповідно на чотири групи поділяються і зобов'язання підприємства:

П1 - найбільш термінові зобов'язання, які слід погасити протягом поточного місяця (кредиторська заборгованість і кредити банку, терміни повернення яких настали);

П2 - середньострокові зобов'язання з терміном погашення до одного року (короткострокові кредити банку);

П3 - довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку і позики);

П4 - власний капітал, який постійно перебуває в розпорядженні підприємства (розділ I, II і V пасиву балансу).

Вивчення співвідношень цих груп активів і пасивів за кілька періодів дозволить установити тенденції зміни в структурі балансу і його ліквідності.

При цьому слід враховувати ризик недостатньої ліквідності, коли бракує високоліквідних активів для погашення зобов'язань, і ризик зайвої ліквідності, коли через надлишок високоліквідних активів, які, як правило, є низько дохідними, відбувається втрата прибутку для підприємства.

Крім абсолютних показників, для оцінювання ліквідності підприємства розраховують такі відносні показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Ці показники представляють інтерес не лише для керівництва підприємства, але й для зовнішніх суб'єктів аналізу: коефіцієнт абсолютної ліквідності - для постачальників сировини і матеріалів, коефіцієнт швидкої ліквідності - для банків, коефіцієнт поточної ліквідності - для інвесторів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує миттєву платоспроможність суб'єкта господарювання та показує, яку частину короткострокової заборгованості можна погасити за рахунок наявної готівки. Даний коефіцієнт визначається відношенням коштів і короткострокових фінансових вкладень до всієї суми короткострокових зобов'язань підприємства.

$$K_{л.а} = \frac{ПФІ + ГК}{Пз} \quad (2.2.1)$$

ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ГК – грошові кошти в національній та іноземній валюті;

Пз – поточні зобов'язання.

Чим більша його величина, тим вища гарантія погашення боргів. Однак і при невеликому значенні вказаного коефіцієнта підприємство може бути завжди платоспроможним, якщо зуміє збалансувати і синхронізувати приплив і відплив грошових коштів за обсягом і термінами. Доповнює загальну картину платоспроможності підприємства наявність чи відсутність у нього прострочених зобов'язань, їхня частота і тривалість.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує платоспроможність з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів та показує яку частину поточної заборгованості підприємство може погасити найближчим часом при повному погашенні дебіторської заборгованості. Коефіцієнт розраховується відношенням коштів, короткострокових фінансових вкладень і короткострокової дебіторської заборгованості, платежі за якою очікуються протягом 12 місяців після звітної дати, до суми короткострокових фінансових зобов'язань.

$$K_{л.ш} = \frac{A_{об} - З}{Пз} \quad (2.2.2)$$

$A_{об}$ – активи поточні (оборотні);

$З$ – запаси;

$Т$ – товари;

$Пз$ – поточні зобов'язання.

Зазвичай, для визнання підприємства платоспроможним достатнім є значення даного коефіцієнта на рівні 0,6-0,8. Однак цей рівень може виявитися недостатнім, якщо велику частку ліквідних активів становить дебіторська заборгованість, частину якої важко вчасно стягнути. У таких випадках потрібне більше значення вказаного коефіцієнта. Якщо у складі оборотних активів значну частку займають кошти та їх еквіваленти (цінні папери), то рекомендоване значення може бути меншим. З метою підвищення рівня даного показника слід сприяти зростанню забезпеченості запасів підприємства власними оборотними коштами, для чого необхідно збільшувати власні оборотні кошти і знижувати рівень запасів [14, стор. 112].

Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття боргів) визначає здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Розраховується відношенням всієї суми оборотних активів включно із запасами до загальної суми короткострокових зобов'язань.

$$K_{л.п} = \frac{A_{об}}{Пз} \quad (2.2.3)$$

$A_{об}$ – активи поточні (оборотні)

$Пз$ – зобов'язання поточні

Як писав у власному дослідженні Уолш, Перевищення оборотних активів над короткостроковими фінансовими зобов'язаннями забезпечує резервний запас для компенсації збитків, які може понести підприємство при розміщенні й ліквідації всіх оборотних активів, крім готівки. Чим більша величина цього запасу, тим більша впевненість кредиторів, що борги буде погашено. Зазвичай достатнім рівнем даного коефіцієнта є його значення ≥ 2 . Однак обґрунтувати

єдиний норматив цього показника для всіх галузей практично неможливо, тому що його рівень залежить від сфери діяльності, структури і якості активів, тривалості операційного циклу, швидкості погашення кредиторської заборгованості тощо [15, стор. 113-122].

Зміна рівня коефіцієнта поточної ліквідності може статися у зв'язку зі збільшенням або зменшенням суми за кожною статтею поточних активів і поточних пасивів. В умовах інфляційного середовища, щоб уникнути спотворення впливу інфляції при визначенні впливу факторів на зміну коефіцієнта ліквідності слід брати в розрахунок не абсолютний приріст поточних активів і пасивів, а зміну їхньої частки в загальній валюті балансу.

Таблиця 2.2.

Модель факторного аналізу коефіцієнта поточної ліквідності

Джерело: складено автором на основі даних [14]

Розглядаючи показники ліквідності, слід мати на увазі, що величина їх досить умовна, оскільки ліквідність активів і терміновість зобов'язань за бухгалтерським балансом можна визначити доволі приблизно. Так, ліквідність запасів залежить від їхньої оборотності, частки дефіцитних, залежаних матеріалів і готової продукції. Ліквідність дебіторської заборгованості також залежить від швидкості її оборотності, частки прострочених і нереальних для стягнення платежів.

У ході внутрішнього аналізу можна визначити не лише міру погодженості обсягів оборотних активів з обсягами платіжних зобов'язань, а й швидкість трансформації оборотних активів у готівку та реальні терміни погашення кредиторської заборгованості.

Середня кумулятивна швидкість дозрівання всіх поточних зобов'язань до погашення визначається в такий спосіб:

$$\bar{t}_{Пз} = \frac{\sum(t_i \times Пз_i)}{\sum Пз_i} \quad (2.2.5)$$

А середня сума дозрівання всіх поточних зобов'язань до погашення:

$$Пз = \sum_{i=1}^k \frac{1}{t_i} \times Пз_i \quad (2.2.5)$$

t_i - термін до погашення і-го виду кредиторської заборгованості, дні;

$Пз_i$ - сума і-го виду поточних зобов'язань.

Аналогічним чином визначаються середньозважена швидкість і сума конвертованості оборотних активів у готівку, якщо абсолютно ліквідні активи (кошти) прийняти за одиницю:

$$\frac{1}{\bar{t}_{Аоб}} = \frac{\sum(t_i \cdot Аоб_i)}{\sum Аоб_i}, \quad (2.2.6)$$

$$Аоб = \sum_{s=1}^n \frac{1}{t_i} Аоб_i$$

t_i ,- термін до трансформації і-го виду оборотних активів у готівку, дні;

$1/t_i$ - коефіцієнт (ступінь) ліквідності активу, значення якого зменшується в міру зниження здатності активу перетворюватися в готівку;

$A_{обi}$ - величина i -го виду оборотних активів.

Співвідношення цих показників ($\overline{t_{Аоб}} : \overline{t_{Пз}}$ і $A_{об}:П_3$) дозволить більш реально оцінювати здатність підприємства відповідати за своїми фінансовими зобов'язаннями.

2.3. Аналітика фінансової стійкості підприємства, як показник стабільності підприємства під час кризової ситуації

Однією з основних характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість (стан фінансових ресурсів, який гарантує постійну платоспроможність підприємства). Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням. Тобто суб'єкт господарювання за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні активи), не допускає невиправданої дебіторської і кредиторської заборгованості та розплачується в строк за своїм зобов'язаннями.

На фінансову стійкість підприємства впливають ряд факторів: стан підприємства на товарному ринку; виробництво якісної продукції; репутація підприємства в діловому світі; залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність господарських і фінансових операцій.

В залежності від впливу різних факторів можна виділити наступні види стійкості.

Розглядаючи сучасні українські реалії, доцільно буде згадати дослідження саме українських авторів, що у свою чергу трактували внутрішню стійкість, як загальний фінансовий стан підприємства, при якому забезпечується стабільно високий результат його функціонування. В основі досягнення такої стійкості лежить принцип активного реагування на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів [14, стор. 125].

Загальна стійкість - досягається таким рухом грошових потоків який забезпечує постійне перевищення надходження коштів над їхнім витрачанням.

Фінансова стійкість - є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції [14, стор. 125].

Фінансова стійкість формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності і є головним компонентом загальної стійкості підприємства.

Фінансова стійкість підприємства - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Погоджуючись із вищезгаданими трактуваннями, можна зазначити, що буде доцільно змінити напрям руху, а з ним і розуміння фінансової стійкості українських підприємств на західний лад, що дозволить підприємствам орієнтуватись на власний розвиток радше ніж на погашення заборгованостей.

Найповніше фінансову стійкість підприємства може бути розкрито на основі вивчення рівноваги між статтями активу і пасиву балансу. Фінансову рівновагу можна розглянути за двома підходами, що взаємно доповнюють один одного.

Перший (майновий) підхід до оцінювання фінансової рівноваги виходить з позиції кредиторів: припускає збалансованість активів і пасивів балансу за термінами і спроможність підприємства вчасно погашати свої борги (ліквідність балансу).

Другий (функціональний) підхід виходить з позиції керівництва підприємства, що ґрунтується на функціональній рівновазі між джерелами капіталу і використанні їх в основних циклах господарської діяльності (операційний, інвестиційний, фінансовий цикли).

Збалансованість додатного і від'ємного потоків коштів можлива за умови зрівноваженості активів і пасивів за термінами використання і за циклами. Отже,

фінансова рівновага активів і пасивів балансу лежить в основі оцінки фінансової стійкості підприємства, його ліквідності й платоспроможності.

Таблиця 2.3.

Взаємозв'язок активів і пасивів балансу

Необоротні активи (основний капітал)	Довгострокові кредити і позики
	Власний капітал
Оборотні активи	Короткострокові зобов'язання

Джерело: складено автором на основі даних [2].

Обговорюючи західні практики, доцільно буде звернути увагу на те, що оборотні активи утворюються як за рахунок власного капіталу, так і за рахунок короткострокових позикових коштів. Бажано, щоб на підприємствах виробничої сфери їх було наполовину сформовано за рахунок власного, а наполовину - за рахунок позикового капіталу. Тоді забезпечується гарантія погашення зовнішнього боргу й оптимальне значення коефіцієнта ліквідності, що дорівнює 2 [16, стор. 97-110].

Власний капітал у балансі відображають загальною сумою в розділі І пасиву балансу. Щоб визначити, скільки власного капіталу вкладено в довгострокові активи, необхідно від загальної суми необоротних активів відняти довгострокові кредити банку для інвестицій у нерухомість.

Частку власного капіталу (Чвк) і частку залученого (позикового) капіталу (Чзк) у формуванні необоротних активів визначають у такий спосіб:

$$Ч_{ВК} = \frac{A_{необ} - ЗД}{A_{необ}} ; \quad (2.3.1)$$

$$Ч_{ЗК} = \frac{ЗД}{A_{необ}} ;$$

$A_{необ}$ – необоротні активи;

$ЗД$ – довгострокові зобов'язання.

Щоб дізнатися, яка сума власного капіталу використовується в обігу, необхідно від загальної суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань

відняти ту частину, яка вкладена в необоротні активи і витрати майбутніх періодів

Цей самий результат можна одержати й іншим способом: від загальної суми поточних активів відняти поточні зобов'язання.

Частка власного (Чвк) і позикового (Чзк) капіталу у формуванні оборотних активів визначається так:

$$\mathcal{C}_{BK} = \frac{BOK}{A_{об}} \quad (2.3.2)$$

ВOK – власний оборотний капітал

Аоб – оборотні активи

$$\mathcal{C}_{ЗК} = \frac{Зк}{A_{об}} \quad (2.3.3)$$

Аоб – оборотні активи

ЗК – зобов'язання короткострокові.

Важливим показником, що характеризує фінансовий стан підприємства і його стійкість, є забезпеченість матеріальних оборотних коштів стійкими (плановими) джерелами фінансування, до яких належать власний оборотний капітал (ВOK), короткострокові кредити банку під товарно-матеріальні цінності (ККБ). Коефіцієнт забезпеченості розраховується відношенням суми стійких джерел фінансування до загальної суми матеріальних оборотних активів (запасів).

Надлишок чи нестача планових джерел коштів для формування запасів є одним із критеріїв оцінювання фінансової стійкості підприємства, відповідно до якого виділяють чотири типи фінансової стійкості.

1. Абсолютна фінансова стійкість – для забезпечення запасів (З) достатньо власного оборотного капіталу (платоспроможність підприємства гарантована):

$$З < ВOK; K = \frac{BOK}{З} > 1. \quad (2.3.4)$$

2. Нормальна фінансова стійкість – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу залучаються довгострокові кредити та позики (платоспроможність гарантована):

$$З < \text{ВОК} + З_{\text{д}}. \quad (2.3.5)$$

3. Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан, - для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів та позик залучаються короткострокові кредити та позики (платоспроможність порушена).

При якому порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновлення рівноваги платіжних засобів і платіжних зобов'язань за рахунок залучення тимчасово вільних джерел засобів в оборот підприємства: непростроченої заборгованості персоналу з оплати праці, бюджету за податковими платежами, органам соціального страхування і т. ін. Але оскільки капітал у запасах перебуває доволі тривалий час, а терміни погашення цих зобов'язань настануть дуже скоро, то вкладення коротких грошей у довгі активи може викликати значні фінансові труднощі для підприємства.

$$З < \text{ВОК} + З_{\text{д}} + З_{\text{к}}. \quad (2.3.6)$$

4. Кризовий фінансовий стан (підприємство на грані банкрутства), при якому для забезпечення запасів не вистачає “нормальних” джерел їх формування

$$З > \text{ВОК} + З_{\text{д}} + З_{\text{к}}. \quad (2.3.7)$$

Рівновага платіжного балансу в цій ситуації забезпечується за рахунок прострочених платежів з оплати праці, позичок банку, постачальникам, бюджету і т. ін. А це означає, що підприємство перебуває в кризовій ситуації.

Стійкість фінансового стану може бути підвищена шляхом:

- а) прискорення оборотності капіталу в поточних активах, у результаті чого відбудеться відносно його скорочення на гривню обороту;
- б) обґрунтованого зменшення запасів і витрат (до нормативу);

в) поповнення власного оборотного капіталу за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел.

Стійкість фінансового стану підприємства багато в чому залежать від оптимальності структури джерел капіталу (співвідношення власних і позикових коштів), від оптимальності структури активів підприємства і, в першу чергу, від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від зрівноваженості активів і пасивів підприємства за функціональною ознакою.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості представляє собою оцінку складу і структури джерел коштів підприємства та їх використання. Результатом такого аналізу повинна бути оцінка незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Чим вищою є питома вага залучених коштів у загальній величині джерел фінансування підприємства, тим вищий фінансовий ризик для контрагентів в роботі з даним підприємством, тим більш нестійким є його фінансовий стан.

Всі відносні показники фінансової стійкості, які характеризують стан і структуру активів підприємства та їх забезпеченість джерелами фінансування можна умовно поділити на показники: які визначають стан основних та оборотних засобів підприємства; які характеризують фінансову незалежність підприємства.

Стан основних та оборотних засобів відображається через:

1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами – характеризує абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти:

$$K_{обВОК} = \frac{ВОК}{Аоб} \quad (2.3.8)$$

2. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів – показує, наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування:

$$K_{зВОК} = \frac{ВОК}{З} \quad (2.3.9)$$

Рівень даного показника оцінюють насамперед в залежності від матеріальних запасів підприємства. Якщо їх величина значно вища від обґрунтованої потреби в них то власні обігові кошти можуть покрити лише частину матеріальних запасів тобто досліджуваний показник буде менший за 1. І навпаки, якщо матеріальних запасів недостатньо для нормального забезпечення виробничого процесу, коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів може бути вище 1, однак це зовсім не свідчитиме про добрий фінансовий стан підприємства.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу перебуває в обороті, тобто в тій формі, що дає змогу вільно маневрувати цими засобами:

$$K_{\text{мБК}} = \frac{BOK}{BK} \quad (2.3.10)$$

Оптимальним вважається рівень даного показника 0,5. Однак, слід мати на увазі, що рівень даного показника залежить від специфіки діяльності підприємства. Так, у фондомістких виробництвах його нормальна величина повинна бути нижчою, ніж у матеріаломістких, так як в цьому випадку значна частина власних коштів є джерелом покриття основних виробничих фондів. З фінансової точки зору, чим вищим є рівень коефіцієнта маневреності власного капіталу, тим кращий фінансовий стан підприємства [14, стор. 129].

У розрахунках всіх представлених вище коефіцієнтів бере участь такий показник Нормативів співвідношення залучених і власних коштів практично немає. Вони не можуть бути однаковими для різних галузей і підприємств. Частка власного і позикового капіталу у формуванні активів підприємства і рівень фінансового левериджу залежать від галузевих особливостей підприємства. У тих галузях, де повільно обертається капітал і висока частка необоротних активів, коефіцієнт фінансового левериджу не може бути високим. В інших галузях, де оборотність капіталу висока і частка основного капіталу низька, він може бути значно вищим.

З метою аналізу структури джерел підприємства та оцінки ступеня фінансової стійкості і фінансового ризику розраховують такі показники.

1. Коефіцієнт, фінансової незалежності (автономії), або концентрації власного капіталу характеризує структуру фінансових джерел підприємства та його фінансову незалежність:

$$K_{\phi n} = \frac{BK}{\Pi} \quad (2.3.11)$$

BK – власний капітал;

Π – загальна валюта нетто-балансу (пасив балансу).

Він характеризує, яка частина активів підприємства сформована за рахунок власних і прирівняних до них джерел коштів. Даний коефіцієнт свідчить про перспективи зміни фінансового стану в найближчій перспективі. Оптимальне його значення – 0,5, коли сума власних коштів підприємства складає 50% від суми всіх джерел фінансування. Зростання коефіцієнта автономії свідчить про зниження залежності підприємства від залучених джерел фінансування. Високий рівень коефіцієнта автономії характеризує стабільний фінансовий стан підприємства, сприятливу структуру його фінансових джерел, та низький рівень фінансового ризику для кредиторів. При зниженні рівня коефіцієнта автономії до значень, менших від 0,5, ймовірність фінансових ускладнень зростає.

Аналіз коефіцієнта автономії здійснюють шляхом оцінки: його динаміки за ряд звітних періодів; зміни структури його складових та визначення впливу цих змін на його рівень в цілому.

Отримані результати дозволяють здійснити прогнозування фінансової стійкості підприємства на майбутнє.

2. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу - частка позикових (залучених) коштів у загальній валюті нетто-балансу - показує, яку частину активів підприємства сформовано за рахунок позикових (залучених) коштів довгострокового і короткострокового характеру:

$$K_{3K} = \frac{3K}{\Pi} \quad (2.3.12)$$

ЗК – залучений капітал

3. Коефіцієнт фінансової залежності показує наскільки активи підприємства фінансуються за рахунок позикових коштів:

$$K_{\phi z} = \frac{\Pi}{BK} \quad (2.3.13)$$

Давидов І.Г. у своїй роботі пише, що це обернений показник до коефіцієнта фінансової незалежності. Він показує, яка сума активів припадає на гривню власних коштів. Якщо його величина дорівнює 1, то це означає, що всі активи підприємства сформовані тільки за рахунок власного капіталу. Його значення 1,5 показує, що на кожні 1,5 грн., вкладених в активи, припадає 1 од. власних коштів і 0,5 од. - позикових.

Занадто велика частка позикових коштів знижує платоспроможність підприємства, підриває його фінансову стабільність і відповідно, знижує довіру до нього контрагентів і зменшує ймовірність одержання кредиту. Однак, і занадто велика частка власних коштів також не вигідна підприємству, тому що якщо рентабельність активів перевищує вартість джерел позикових коштів, то за браком власних коштів вигідно взяти кредит [14, стор. 135].

4. Коефіцієнт поточної заборгованості:

$$K_{nz} = \frac{Зк}{\Pi} \quad (2.3.14)$$

Зк – зобов'язання короткострокові

Показує, яку частину активів сформовано за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру.

5. Коефіцієнт стійкого фінансування:

$$K_{cf} = \frac{BK + Зд}{\Pi} \quad (2.3.15)$$

Зд – зобов'язання довгострокові

Характеризує, яку частину активів балансу сформовано за рахунок стійких джерел. Якщо підприємство не бере довгострокових кредитів і позик, то величина K_{cf} буде збігатися з величиною коефіцієнта фінансової незалежності.

У свою чергу, для характеристики структури довгострокових джерел фінансування розраховують і аналізують такі показники.

6. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел:

$$K_{HKДж} = \frac{BK}{BK + 3д} . \quad (2.3.16)$$

BK – власний капітал;

3д – зобов'язання довгострокові.

7. Коефіцієнт фінансової залежності капіталізованих джерел:

$$K_{3КДж} = \frac{3д}{BK + 3д} . \quad (2.3.17)$$

Підвищення рівня цього показника, з одного боку, свідчить про посилення залежності від зовнішніх кредиторів, а з іншого - про ступінь фінансової надійності підприємства і довіри до нього з боку банків і населення.

8. Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом (коефіцієнт платоспроможності):

$$K_{покp} = \frac{BK}{3К} . \quad (2.3.18)$$

9. Коефіцієнт фінансового левериджу, або коефіцієнт фінансового ризику - відношення залученого капіталу до власного:

$$K_{ФЛ} = \frac{3К}{BK} . \quad (2.3.19)$$

Цей коефіцієнт вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості. Чим вище його значення, тим вищий ризик вкладення капіталу в це підприємство.

Нормативів співвідношення залучених і власних коштів практично немає. Вони не можуть бути однаковими для різних галузей і підприємств. Частка власного і позикового капіталу у формуванні активів підприємства і рівень фінансового левериджу залежать від галузевих особливостей підприємства. У тих галузях, де повільно обертається капітал і висока частка необоротних активів, коефіцієнт фінансового левериджу не може бути високим. В інших галузях, де оборотність капіталу висока і частка основного капіталу низька, він може бути значно вищим [17, стор. 255-271].

Рівень фінансового левєриджу залежить також від кон'юнктури товарного і фінансового ринку, рентабельності основної діяльності, стадії життєвого циклу підприємства, його фінансової стратегії і т. ін.

Таблиця 2.4.

Підходи до фінансування активів підприємства

Вид активу	Підходи до фінансування активів		
	Агресивний	Помірний	Консервативний
Необоротні активи	40 % - ДЗК 60 % - ВК	20 % - ДЗК 80 % - ВК	10 % - ДЗК 90 % - ВК
Постійна частина оборотних активів	50 % - ДЗК 50 % - ВК	25 % - ДЗК 75 % - ВК	100 % - ВК
Змінна частина оборотних активів	100 % - КЗК	100 % - КЗК	50 % - ВК 50 % - КЗК

Джерело: складено автором на основі даних [14]

Примітка. ДЗК - довгостроковий залучений (позиковий) капітал, ВК - власний капітал, КЗК - короткостроковий залучений (позиковий) капітал.

Постійна частина оборотних активів - це той мінімум, що необхідний підприємству для операційної діяльності і величина якого не залежить від сезонних коливань обсягу виробництва і реалізації продукції. Як правило, вона цілком фінансується за рахунок власного капіталу і довгострокових позикових коштів.

Для розрахунку впливу вказаних факторів на рівень коефіцієнта фінансового левєриджу можна застосовувати таку факторну модель:

$$K_{\Phi Л} = \frac{\overline{Ч_{ЗК}}}{\overline{Ч_{ВК}}} = \frac{\sum (ПВ_i^a \times Ч_{ЗК_i})}{\sum (ПВ_i^a \times Ч_{ВК_i})} \quad (2.3.20)$$

КФЛ - коефіцієнт фінансового левєриджу;

ЧЗК - середня частка залученого (позикового) капіталу у формуванні активів підприємства;

ЧВК - середня частка власного капіталу у формуванні активів підприємства;

$PВa_i$ - питома вага активу i -го виду в загальній валюті балансу;

$ЧЗК_i$ - частка залученого (позикового) капіталу у формуванні i -го виду активу підприємства;

$ЧВК_i$ - частка власного капіталу у формуванні активу i -го виду підприємства.

Коефіцієнт фінансового левериджу є не лише індикатором фінансової стійкості, а й дуже впливає на збільшення або зменшення величини прибутку і власного капіталу підприємства, що виражається через ефект фінансового важеля.

Останній розраховують за формулою:

$$ЕФВ = (ROA - \overline{Ц_{зк}}) \times \frac{ЗК}{ВК} \quad (2.3.21)$$

Він складається з двох основних елементів:

а) диференціала фінансового левериджу ($ROA - Ц_{зк}$), тобто з різниці між рентабельністю сукупних активів і середньою ціною залученого (позикового) капіталу;

б) коефіцієнта фінансового левериджу ($ЗК/ВК$). Він є саме тим важелем, за допомогою якого збільшується позитивний чи негативний ефект, одержаний за рахунок диференціала.

Рівень фінансового левериджу вимірюють відношенням темпів приросту чистого прибутку ($\Delta ЧП \%$) до темпів приросту прибутку до виплати процентів і податків ($\Delta EBIT \%$):

$$P_{\Phi Л} = \frac{\Delta ЧП\%}{\Delta EBIT\%} \quad (2.3.22)$$

Він показує, у скільки разів темпи приросту чистого прибутку перевищують темпи приросту прибутку до виплати процентів і податків. Це перевищення забезпечується за рахунок ефекту фінансового важеля, однією зі складових якого є його плече (відношення позикового капіталу до власного). Збільшуючи або зменшуючи плече важеля залежно від сформованих умов, можна впливати на прибуток і прибутковість власного капіталу[7, пар. 2].

Зростання фінансового левериджу супроводжується підвищенням ступеня фінансового ризику, пов'язаного з можливою недостатністю коштів для виплати процентів за кредити і позики. Незначна зміна бруто-прибутку і рентабельності інвестованого капіталу в умовах високого фінансового левериджу може призвести до значної зміни чистого прибутку, що небезпечно при спаді виробництва.

Розгляд методологічних основ аналізу фінансового стану підприємства та вивчення методики розрахунку основних фінансових показників, таких, як: показники фінансової стійкості, показники ліквідності та показники прибутковості підприємства, дозволив сформулювати наступні узагальнюючі висновки:

1. Дослідженням встановлено, що розглянуті показники є основоположними як в інвестиційній діяльності орієнтованій на вкладення власного капіталу, так і в звітуванні іншим контролюючим органам на локальному розрізі.

2. В роботі досліджено, що зміна показників напряму показує фінансовий стан підприємства відносно різних напрямків економічної діяльності: відношення власного капіталу до позичкового, можливість покрити операційну діяльність за власний рахунок, тощо.

3. Дослідженням визначено, що коефіцієнт ліквідності та прибутковості є найбільш цінним показником глобального типу, що по своїй суті повноцінно відображає інвестиційну привабливість для вкладників. За допомогою коефіцієнта ліквідності та коефіцієнта фінансової стійкості можливо зрозуміти наскільки ризиковим є вкладення капіталу, а також швидкість його повернення.

Розглянувши повною мірою теоретичний та методологічний матеріал, що стосується аналізу фінансового стану підприємств, доцільно надати практичний приклад для формування практичних навичок. У даній роботі буде розглянуто приклад фінансового аналізу підприємства протягом трьох років, із

зосередження уваги на трьох показниках фінансового аналізу – прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості.

Підприємство «Центргаз» працювало у сфері газопостачання та абонентських послуг та було досить великим постачальником природного газу побутовим споживачам (інформацією на 2019 рік, «Центргаз» постачав природний газ більше ніж 250 тисячам абонентів). Обране підприємство, функціонувало повноцінно протягом періоду 2017-2019 років та мало різні тенденції до роботи, а саме у 2017 році прямувало повноцінно, у 2018 році працювало з наміром закінчити роботу у 2019 та перестало працювати на кінець 2019 року, що дає змогу зробити фінансовий аналіз підприємства у різні його етапи існування.

Одним із найголовніших показників, який є найпопулярнішим серед інвесторів – є оцінка фінансової стійкості підприємства. Завдяки даному дослідженню можна зробити висновки про тренди розвитку підприємства, про його нагальний фінансовий стан та на прогнози, які можна зробити відносно його платоспроможності інвесторам та кредиторам, а також відповідно частки власного капіталу підприємства та його поточній заборгованості.

Наступними в розгляді показниками будуть аналіз ліквідності підприємства та аналіз прибутковості, які пов'язані між собою розрахунковими моделями та деякими коефіцієнтами при аналізі. За допомогою них, буде можливо визначити можливість покриття операційних витрат власними коштами, а також наскільки прибутковим є підприємство і його тенденції до збільшення прибутковості завдяки підвищенню різних видів прибутків: операційний, від реалізації продукції тощо.

Таблиця 3.1.

Оцінка фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості підприємства

Показник фінансового аналізу	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення	
				2018 р. до 2017 р.	2019 р. до 2017 р.
Частка власного капіталу	1.00	1.00	1.00	0	0

Частка зовнішнього капіталу	0	0	0	0	0
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	1	1	1	0	0
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0.02	0.03	0.005	0.01	-0.025
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0.99	0.98	0.97	-0.1	-0.1
Коефіцієнт фінансової незалежності	1	1	1	0	0
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	0	0	0	0	0
Коефіцієнт фінансової залежності	1	1	1	0	0
Коефіцієнт поточної заборгованості	1	1	1	0	0
Коефіцієнт фінансової залежності капіталізованих джерел	0	0	0	0	0
Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом	-	-	-	-	-
Коефіцієнт фінансового левериджу	0	0	0	0	0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.03	0.1	0.01	0.7	-0.09
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1.01	0.98	0.96	-0.03	-0.02
Коефіцієнт поточної ліквідності	1.02	1.03	1.03	0.01	0
Маржинальний прибуток (тис. грн.)	27850	20510	26349	-7340	5839
Брутто-прибуток (тис. грн.)	4226	547	-6310	-3679	-6857
Чистий прибуток (тис. грн.)	3465	450	-5174	-3015	-5624

Джерело: складено автором на основі даних додатку 1 – Баланс підприємства «Центргаз».

Першими коефіцієнтами для оцінки є частки позичкового капіталу та власного капіталу у загальній долі. Ці показники дають зрозуміти розподілення ресурсів відносно капіталу, яким володіє підприємство та позичковим капіталом, зо допомогою якого масштабується підприємство. Отож, ми бачимо, що підприємство базується тільки на власному капіталі, що означає незалежність підприємства від інвесторів чи кредиторів.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами показує наскільки підприємство в змозі покрити власні оборотні операції власними коштами. Цей показник говорить, перш за все, про частку власного капіталу за допомогою якої, без залучених інвестицій, підприємство може продовжувати власну діяльність. Значення цього коефіцієнта дорівнює одному, і показує, що підприємство може забезпечувати операційну діяльність за власний рахунок.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів показує наскільки підприємство може забезпечувати найменш ліквідну складову оборотних активів – запасів, за рахунок обігових коштів підприємства. У даному дослідженні було показано, що показник є нижче норми (0.5-0.8), а тому підприємство не в змозі утримувати запаси у довгостроковому періоді, що ми і бачимо наприкінці третього року завдяки абсолютному відхиленню.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу надає інформацію відповідно до частини власного капіталу, яка перебуває в обороті підприємства. Так як дане підприємство немає інвестицій в цілому і фінансується за рахунок власних коштів, то майже уся операційна діяльність покривається за власний рахунок підприємства, про що і свідчать показники. Відповідно до вищезазначеного стану підприємства протягом трьох років, можна знайти відповідність у абсолютному відхиленні.

Коефіцієнти фінансової залежності та фінансової незалежності капіталізованих джерел свідчать про фінансову незалежність підприємства від інвесторів чи позичкового капіталу. Дане підприємство оперувало тільки власним капіталом, а тому ми бачимо коефіцієнти – 1, що кажуть про те що в балансі підприємства не було зовнішніх інвестицій.

Коефіцієнт фінансового левериджу є одним із основних показників фінансової стійкості, що надає розуміння про ризиковість вкладення у дане підприємство. Даний показник базується на розподіленні власного і позичкового капіталу, а також на стабільності роботи підприємства. Можна звернути увагу, що у цьому випадку коефіцієнт дорівнює нулю, а тому підприємство є фінансово стійким.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, як ми бачимо з таблиці 3.1, у першу половину періоду, збільшується, що означає підвищення ліквідної складової (коштів) всередині підприємства. Головною причиною збільшення ліквідності підприємства є збут власного капіталу, що дало додаткове джерело грошей. У другій половині періоду ми можемо бачити різке зменшення абсолютної ліквідності через те, що підприємство закривало власні заборгованості за рахунок власних коштів.

Так як дане підприємство використовує тільки власний капітал, буде недоцільно розраховувати показники, що відзначають частку власного капіталу у загальній складовій усього капіталу та інші показники, спрямовані виключно на показ відношення капіталу запозиченого.

Розглянувши вирахуванні показники, можна зробити висновок, що підприємство було фінансово стійким, з досить непоганими тенденціями до розвитку, але через брак можливості покриття операційних витрат власними коштами, мало закритись, що воно і зробило у 2019 році. Проаналізувавши, показники, добре видно спад виробництва та надання послуг підприємства, завдяки таким показникам, як коефіцієнт абсолютної ліквідності та показник прибутку.

Проаналізувавши коефіцієнтні показники підприємства, можна сформулювати загальне враження про його нагальний фінансовий стан, що і буде відносно характеризувати настання кризової ситуації. У картині показників чітко можна бачити погіршення під час 2018-2019 року, що і було передумовою настання кризової фінансової ситуації, а саме повному замороженню процесу надання послуг і роботи підприємства в «холостому» режимі розробки стратегічного плану оперування власними резервами природного ресурсу та дебіторською заборгованістю.

Таким чином, можна зробити висновок про доцільність аналізу фінансових показників для ідентифікування та попередження фінансових кризових ситуацій на підприємстві. Основні фінансові показники ліквідності активів, фінансової стійкості та прибутковості підприємства дають можливість визначення

ключових слабких місць підприємства та усунення проблем до виникнення кризи на підприємстві.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ КОМПАНІЯМИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ЖОРСТКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

3.1. Інтеграція фінансової та маркетинг стратегії газотрейдингових компаній як умова підвищення ефективності антикризового фінансового управління

Відповідно до ринкових перетворень у сфері газопостачання, які мають місце протягом останнього часу, а саме починаючи з 2015 року, коли розпочалась відміна так званого ПСО (PSO, public service obligation) – спеціальних обов’язків національного газового оператора (НАК «Нафтогаз України») забезпечувати різних споживачів природним газом за спеціальними регульованими цінами, почалось активне насичення ринку трейдинговими компаніями (трейдерами).

Ринкові трансформації відбувались в декілька етапів та супроводжувались відміною ПСО для наступних категорій споживачів:

- з 09.04.2015 – для комерційних підприємств та бюджетних організацій (компобут);
- з 01.08.2020 – для домогосподарств (населення);
- з 20.05.2021 для теплогенеруючих підприємств (ТКЕ).

Як наслідок, на сьогодні ліцензії на постачання природного газу отримали більше 800 компаній, що підтверджує високу зацікавленість власників капіталу до ринку енергоресурсів.

Говорячи детальніше про даний процес ринкових трансформацій у газовій сфері, важливо зазначити, що до відміни системи спеціальних обов’язків конкуренції на відповідному ринку (або його сегменті) практично не існувало. Традиційні постачальники – газзбути – отримували природний газ (ресурс) від національного оператора на умовах післяплати та безальтернативно реалізовували його на певній території. Так, системою спеціальних обов’язків було передбачено більше 30-ти традиційних газзбутів, за якими закріплювалось

практично монопольне право на реалізацію природного газу на відповідній території.

Фактична монополія традиційних постачальників газу втілювалась у наступних ринкових диспропорціях в період ПСО:

- безвідповідальність постачальників за спожитий ресурс перед оптовим продавцем (НАК «Нафтогаз України»);
- нагромадження значної заборгованості споживачів, відсутність ефективної роботи з боргами за спожиті енергетичні ресурси;
- відсутність ефективного управління операційними витратами газотрейдингових компаній, значні непродуктивні витрати;
- відсутність планування закупівлі, закачування в підземні сховища газу (ПСГ) та його відбору і реалізації.

Саме ці фактори, наряду з євроінтеграційними прагненнями України в енергетичній сфері, привели до змін в законодавстві і поетапного переходу усіх споживачів природного газу до вільної купівлі газу на конкурентному ринку, без спеціальних обов'язків державного оператора щодо безумовного постачання газу.

Як наслідок, протягом останніх 5-7 років, ринок газу наповнився великою кількістю конкуруючих газотрейдингових компаній. Внаслідок жорсткої конкуренції, а також через неготовність традиційних постачальників до умов ринку, у останніх почали виникати кризові ситуації, одну з яких ми і розглянули у другому розділі цієї роботи.

Традиційні трейдери (газзбути), що працюють у своїй більшості не глобально а локально, тобто сконцентровані на постачанні певному типу споживачів у певному регіоні, не можуть популяризувати себе настільки, щоб споживання нових клієнтів повністю покривало витрати на їх залучення, на додаток до цього, старі клієнти традиційних трейдерів мають достатньо низьку платіжну дисципліну, що виникла в період ПСО. Наприклад, на сьогодні заборгованість підприємств ТКЕ за спожитий природний газ в період ПСО сягає 67 млрд. грн.

Низька спроможність до розширення ринку збуту, наряду з великим борговим навантаженням є одними з найголовніших проблем існування будь-якого трейдера газу (традиційного або новоствореного) та дуже часто провокують створення кризових фінансових ситуацій на таких підприємствах.

З іншої сторони, якщо говорити про економію на масштабах, то традиційні збутові компанії мають певну перевагу перед новоствореними трейдерами, адже достатня клієнтська база та її ефективний супровід є запорукою виживання трейдерів на конкурентному ринку, що досліджується.

Далі нами наведена модель утворення ціни на ресурс, для пояснення формування ціни на ринку природного газу, що базується на таких даних за 1996-2019 роки:

- показники кількості використаного природного ресурсу за рік, млрд. м³;
- минулорічний показник (індекс) інфляції в Україні за рік;
- показник ціни на газ (згідно європейського ринку на який йде орієнтація при формуванні ціни) за рік, USD;

Dependent Variable: GAS_PRICE
 Method: Least Squares
 Date: 05/16/21 Time: 22:54
 Sample (adjusted): 1997 2019
 Included observations: 23 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.034367	0.645879	1.601488	0.1249
INF(-1)	0.609963	0.040869	14.92486	0.0000
GAS_VALUME	-0.065774	0.014080	-4.671547	0.0001

R-squared	0.942861	Mean dependent var	1.880130
Adjusted R-squared	0.937147	S.D. dependent var	2.995862
S.E. of regression	0.751080	Akaike info criterion	2.386499
Sum squared resid	11.28243	Schwarz criterion	2.534607
Log likelihood	-24.44474	Hannan-Quinn criter.	2.423748
F-statistic	165.0103	Durbin-Watson stat	2.011469
Prob(F-statistic)	0.000000		

Рисунок 3.1. Розрахунок регресійної моделі.

Джерело: розрахунки з програмного пакету «EViews»

Відповідно до проведених тестів за методом R^2 , можна зазначити, що модель впливу кількості газу за рік та минулорічного рівня інфляції, пояснює утворення ціни за поточний рік на 94,3%, що є гарним показником пояснення

економетричної моделі. Також, можна звернути увагу на значний показник тесту Дарбіна Ватсона (2.01), що вказує на відсутність автокореляції залишків у моделі. Оглядаючи обрані фактори впливу, значення Prob. Підтверджує значимість обраних змінних, яке в обох показниках є нижчим за 0.05 порогових значення.

Згідно з тестуванням моделі на гетероскадастичність залишків, можна зазначити, що Тест Вайта вказує, що даний показник присутній в моделі, що показує нерівномірність дослідження, що на нашу думку базується на впливі інших факторів (політичні, соціальні) на ціноутворення в секторі.

Heteroskedasticity Test: White				
F-statistic	50.75177	Prob. F(5,18)	0.0000	
Obs*R-squared	22.41036	Prob. Chi-Square(5)	0.0004	
Scaled explained SS	2329.478	Prob. Chi-Square(5)	0.0000	
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 05/22/21 Time: 09:57				
Sample: 1996 2019				
Included observations: 24				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	106.3018	31.03515	3.425207	0.0030
INF^2	-0.602655	0.242277	-2.487468	0.0229
INF*GAS_VALUME	0.517846	0.166722	3.106037	0.0061
INF	-19.95864	7.373163	-2.706931	0.0144
GAS_VALUME^2	-0.028634	0.022436	-1.276273	0.2181
GAS_VALUME	-0.652189	1.726345	-0.377786	0.7100
R-squared	0.933765	Mean dependent var	26.06850	
Adjusted R-squared	0.915366	S.D. dependent var	25.95218	
S.E. of regression	7.549981	Akaike info criterion	7.093285	
Sum squared resid	1026.040	Schwarz criterion	7.387799	
Log likelihood	-79.11942	Hannan-Quinn criter.	7.171420	
F-statistic	50.75177	Durbin-Watson stat	2.566085	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Рисунок 3.2 Перевірка на гетероскедастичність залишків моделі

Джерело: розрахунки з програмного пакету «EViews»

Таблиця 3.1 Вихідні дані для побудови економетричної моделі

Year	INF	Gas_Valume	Gas_Price
1996	20.9226474	86	0.115
1997	20.09860461	81.3	0.115
1998	18.30474009	75.6	0.115

1999	16.09915575	75.7	0.115
2000	14.3230923	73.4	0.175
2001	9.995179555	70.5	0.175
2002	8.002545681	69.8	0.175
2003	7.962732021	76.3	0.175
2004	7.9786894	75.8	0.175
2005	7.627810133	76.4	0.175
2006	6.991576658	73.9	0.315
2007	6.225802901	69.8	0.315
2008	5.090599265	66.3	0.484
2009	4.365865579	51.9	0.484
2010	3.912065931	57.6	0.725
2011	3.546750617	59.3	0.725
2012	3.158281939	54.8	0.725
2013	2.918929703	50.4	1.09
2014	2.936548997	42.6	7.19
2015	2.767718188	33.8	6.88
2016	2.200093949	33.2	6.88
2017	1.8457164	32	8.96
2018	1.538097	32.3	6.96
2019	1.53781	29.8	8.55

Отже, описана модель є вагомою і може розглядатись, як приклад впливу факторів, які у свою чергу є значимими при дослідженні, що добре описує реалії ціноутворення на природний газ в Україні. Загальні тести, показали нормальну поведінку моделі, а тож можна стверджувати, що дана модель приближена до реальності.

Розглядаючи побудовану модель, яка добре описала фактори впливу на ціну природного газу, можна зробити висновок, що найбільший вплив на ціну має кількість спожитого газу, а тому об'єми постачання газу (клієнтська база) для газотрейдингових компаній є ключовим моментом виживання на ринку і отримання прибутку від своєї діяльності.

Розглядаючи стратегічні процеси, які можуть допомогти підприємству під час кризової фінансової ситуації, або задля її упередження, можна зазначити активне використання фінансових та маркетинг стратегій. Дані види стратегій є основоположними не тільки у сфері газотрейдингу, але і в інших сферах ведення бізнесу.

Основним в використанні маркетингової стратегії є передчасне планування і передбачення потреб споживачів, основної групи клієнтів, можливих конкурентних переваг підприємства перед іншими представниками ринку у даному сегменті, а також інструментів, завдяки яким буде можливо розширити коло покупців товару. Маркетингова стратегія у сфері газопостачання є відносно сезонною, адже відповідно до варіативності і сезонності купівлі газу протягом року, а саме те, що взимку, зазвичай, підприємства і населення купує більше природного ресурсу, дає змогу заздалегідь спланувати активність клієнтів на ринку і підготувати маркетингові компанії для покращення збуту власного товару.

Із ростом потреби передбачення, утримання та розширення долі ринку, стратегія продажу природного газу наразі прийшла до моделі, коли головною акційною пропозицією на ринку – є одночасна фіксація ціни на наступні пів року – рік, що дає змогу підприємствам будувати плани витрат на закупівлю даного ресурсу, так і на можливість не втратити клієнтську базу при сильній зміні ціни газу на ринку.

Так, у європейській практиці продажу газу, підприємства йдуть до мети прогнозування ціни на наступні два-три роки, що підвищує привабливість для великих підприємств, підкреслює стабільність підприємства, розширює його клієнтську базу. Такою практикою користуються і вітчизняні підприємства, прогножуючи споживання клієнтів і встановлюючи ціну, що дає змогу як отримати прибуток газотрейдинговій компанії, так і привабити компанії, що зацікавлені в купівлі газу на декілька сезонів уперед по встановленій ціні.

З плином часу формування ціни на природний газ змінювалось, і у кінці прийшло до того, що на даний момент часу ціна зрівнюється із європейськими

хабами з продажу природного ресурсу, що і є відправною точкою при вирішенні цінової політики тої чи іншої компанії. Отож, компанія повинна використовувати інші інструменти, що є відмінними від звичайних цінових війн на ринку, тим самим здобуваючи нових клієнтів і заохочуючи старих до ефективної співпраці.

3.2. Оптимізація бізнес-процесів як фактор скорочення операційних витрат (OPEX) та ефективного управління заборгованістю (DEBTS) газотрейдингових компаній

Одним із найважливіших інструментів покращення фінансового стану газотрейдингової компанії є управління власною операційною діяльністю, а також товарними запасами, що знаходяться у ПСГ. Дебіторська заборгованість, надмірні витрати на операційну діяльність, нераціонально побудований процес закупівлі/закачування/відбору/реалізації ресурсу – усе це є початковими точками відліку початку фінансової кризової ситуації.

У другому розділі розглядалось підприємство, що зустрілось із багатьма проблемами, що призвели до введення у кризову ситуацію і подальше замороження підприємства і неможливість конкурувати із іншими підприємствами на ринку. Аналізуючи фінансову динаміку підприємства, а також ключові показники ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості, можна сказати про нераціональність підприємства у виборі інструментів антикризового управління під час негативних фінансових явищ для підприємства.

Перше на що слід звернути увагу – це складне становище із дебіторською заборгованістю, що, у свою чергу, є досить типовим для даної сфери діяльності, адже велика кількість клієнтів серед підприємств та серед населення формує прострочену заборгованість, і збільшує суми та за давності дебіторської заборгованості. Одним із ключових інструментів при ефективному управлінні заборгованістю (DEBTS) – є трансформація відділів роботи із дебіторською

заборгованістю і передача частини повноважень даного відділу до спеціалізованих структур для більш ефективної та професійної роботи, адже вони використовують більш широкий інструментарій по стягненню дебіторської заборгованості. Завдяки цьому кроку підприємства, можна уникнути великої кількості видатків, як на утримання достатньо великої кількості працівників в спеціалізованому відділі компанії, який у свою чергу, все одно буде поступатись у ефективності спеціалізованим структурам, так і на юридичні видатки протягом юридичних процесів стягнення (legal collection).

На противагу даному методу роботи із дебіторською заборгованістю підприємства існує й інший шлях до підвищення рівня ефективності бізнесу компанії, а саме продаж пакету дебіторської заборгованості професійним покупцям на ринку – факторинг. Таким самим інструментом користуються банки в яких так само як і в досліджуваній сфері діяльності існують проблеми із дебіторською заборгованістю, і задля поновлення і нормалізації рівня прибутковості, а також переведення дебіторської заборгованості у грошовий еквівалент, банки розпродають на аукціонах власну дебіторську заборгованість за зниженою ціною, що зацікавлює клієнтів, що можуть працювати із отриманням прибутку із дебіторської заборгованості швидке і ефективніше ніж відділ банку.

Обидва методи можуть стати основою до нормалізації дебіторської заборгованості для обраного підприємства, а також інших підприємств сфери газопостачання.

Кажучи про ефективність роботи окремих відділів тої чи іншої компанії важливо зазначити, що для використання інструментів оптимізації бізнес-процесів для зменшення операційних витрат (ОРЕХ), важливо виважено оцінювати доцільність здійснення витрат на утримання певних відділів в компанії. У сучасності існують майже усі види аутсорсингової діяльності, до яких великі, середні та малі компанії все частіше звертаються. У діяльності компанії сфери газопостачання аутсорсингові послуги можна використати в аналітичній, юридичній, маркетинговій діяльності, що знизить витрати

підприємства на утримання окремих відділів компанії, а також підвищить ефективність діяльності через виконання окремих задач спеціалізованими установами.

Одним із важливих шляхів оптимізації процесів компаній постачання природного газу, є діджиталізація операційної діяльності та аналітичних процесів. Це дозволяє зменшити кількість робітників, потрібних для оперативного ведення документообігу та забезпечення аналітичних процесів, що пришвидшує роботу в різних сферах діяльності підприємства та допомагає спростити операційну діяльність. Зараз багато трейдингових компаній широко використовують системи електронного документообігу та підписання документів ЕЦП, що значно скорочує операційні витрати компанії та скорочує тривалість відстрочення платежу (поточної дебіторської заборгованості) внаслідок більш оперативного актування фактично спожитого ресурсу.

Об'єднуючи тематику дебіторської заборгованості з оптимізаційним питанням цього розділу, можна відзначити сучасний інструмент аналітичної діяльності, який дозволяє знаходити якісних клієнтів, що може стати превентивною функцією виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві – скорингові моделі.

Кажучи про загальне розуміння кредитного скорінгу у банківській сфері, можна зазначити загальне визначення: «Кредитний скоринг – це автоматична бальна система оцінки позичальника. Кожен клієнт банку проходить анкетування – залишає про себе докладні дані. Будь-яка його характеристика має своє значення в балах. Після перевірки достовірності цих даних і підсумовування набраних балів ухвалюється рішення щодо платоспроможності потенційного позичальника і, виходячи з цього, про видачу або не видачу кредиту» [18].

Даний інструмент банківської діяльності активно використовується у всіх сферах, для визначення платоспроможності юридичного чи фізичного клієнта. Завдяки соціальним показникам контрагента, що можуть включати, як аналітичну інформацію щодо минулої кредитної історії клієнта, так і соціальні показники середньорічного заробітку, можна визначити платоспроможність

потенційного клієнта газотрейдингової компанії. Цей інструмент активно використовується як превентивна функція на підприємстві, для відсіювання сумнівних клієнтів із клієнтської бази.

Отже, відповідно до дослідження проведеного у третьому розділі, основними перспективними інструментами антикризового управління газотрейдинговою компанією, в частині управління операційними витратами а також роботи із дебіторською заборгованістю є:

- аутсорсинг окремих функцій та бізнес-процесів;
- продаж портфеля дебіторської заборгованості (факторинг);
- оптимізація бізнес-процесів на основі їх діджиталізації;
- скорингові моделі для підвищення якості клієнтської бази.

Нами було досліджено позитивний вплив аутсорсингу на діяльність газотрейдингового підприємства, що базується на зменшенні OPEX, через механізм зменшення видатків на заробітну плату працівників відділів, що не є ефективними, і можуть бути скорочені або переведені до відділів де більше потрібен робочий ресурс.

У дослідженні було побудовано модель, що описує формування ціни на природний газ за рахунок впливу факторів минулорічної інфляції та кількості спожитого газу поточного року, що дозволяє зробити припущення про актуальність збільшення масштабів продажу за статичної ціни, що визначається і прирівнюється до ціни європейських хабів.

Одним із найголовніших інструментів антикризового управління газотрейдинговими компаніями є робота із дебіторською заборгованістю, шляхом передачі її до стягнення до спеціалізованих структур, або ж продажу портфеля складної дебіторської заборгованості зацікавленим покупцям, що дозволить підприємству отримати необхідні ресурси для закупівлі/закачування/відбору/реалізації природного газу.

ВИСНОВКИ

У ході написання роботи були проведені дослідження і зроблені такі висновки:

1. Нами було досліджена класифікація основних стратегій антикризового фінансового управління та основних принципів, що дають змогу подолати наслідки фінансового-економічної кризи на будь-якому підприємстві, основним завданням яких – є збереження рівня працездатності та підтримки позитивного іміджу підприємства та його нормалізації після негативного впливу фінансової кризи.

2. Широкий спектр інструментів антикризового фінансового управління, дозволяє не тільки поновити діяльність підприємства після складного періоду, а ще й попередити настання кризових ситуацій на підприємстві завдяки використанню методів діагностики основних фінансових показників та відслідковування динаміки загального фінансового стану підприємства. Завдяки основним принципам антикризового стратегічного планування стає можливим покрокова стратегія усунення негативного впливу чи попередження кризових ситуацій.

3. Провівши аналіз фінансових показників прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості підприємства ДП «Центргаз» ВАТ «Кіровоградгаз», у найбільш важкий для підприємства період – період фінансової кризи підприємства, можна зробити висновки що підприємство було фінансово стійким, з досить непоганими тенденціями до розвитку, але через брак можливості покриття операційних витрат власними коштами, мало практично згорнути трейдингову діяльність, що воно і зробило у 2019 році. Проаналізувавши, показники, добре видно спад обсягів реалізації природного газу, завдяки таким показникам, як коефіцієнт абсолютної ліквідності та показник прибутку. У динаміці показників чітко можна бачити погіршення під час 2018-2019 року, що і було передумовою настання кризової фінансової ситуації, а саме повному замороженню процесу реалізації природного газу і

роботи підприємства в режимі розробки стратегічного плану оперування власними резервами природного ресурсу та дебіторською заборгованістю.

Аналіз фінансових показників є одною із головних превентивних функцій для ідентифікації та попередження фінансових кризових ситуацій на підприємстві. Основні фінансові показники ліквідності активів, фінансової стійкості та прибутковості підприємства дають можливість визначення ключових слабких місць підприємства та усунення проблем до виникнення кризи на підприємстві.

4. Були визначені основні перспективні інструменти оптимізації операційної діяльності підприємства та роботи із дебіторською заборгованістю, як інструменти антикризового фінансового управління, а саме:

- аутсорсинг окремих функцій та бізнес-процесів;
- продаж портфеля дебіторської заборгованості (факторинг);
- оптимізація бізнес-процесів на основі їх діджиталізації;
- скорингові моделі для підвищення якості клієнтської бази.

5. У сучасних реаліях, зменшення витрат на операційну діяльність на підприємстві, може бути реалізована завдяки аутсорсинговим ресурсам і переданню окремих процесів спеціалізованим структурам для підвищення ефективності та зменшення витрат на утримання великої кількості робочої сили у відділах підприємства.

6. Завдяки дослідженню моделі, що була побудована у третьому розділі на базі даних Світового банку, а також Міністерства фінансів України, визначений чіткий вплив кількості спожитого газу та інфляції на формування цінової політики щодо природного ресурсу, що досліджується. Це дозволяє визначити стратегію концентрації підприємства на використанні маркетингових та фінансових інструментів для збільшення кількості проданого газу, що дозволить збільшити прибутковість підприємства та його фінансову стійкість.

7. Одним із найбільш потужних інструментів для стабілізації прибутковості і фінансової стійкості підприємства – є робота із дебіторською заборгованістю, яка реалізується шляхом передання функції зі стягнення до

спеціалізованих структур, або ж продажу портфеля боржників охочим клієнтам, що дозволить підприємству отримати прибуток із простроченої дебіторської заборгованості, що не є ліквідним активом.

8. У сучасному фінансово-інформаційному середовищі, важливим інструментом антикризового управління є превентивна функція використання скорингових моделей, що дозволяють заздалегідь проаналізувати платоспроможність побутового або непобутового споживача природного газу. Це дає змогу превентивно зменшувати обсяги простроченої дебіторської заборгованості, відсіюючи сумнівних контрагентів ще до їх контрагування.

Список використаних джерел

1. Гончарова М.Л. Основні завдання антикризового управління підприємством / М.Л. Гончарова // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНГА, 2012. – № 140. – С. 28-32.
2. Бродський Б.Е. Антикризове управління / Б.Е. Бродський, Е.П. Жарковська. – 4-е видання. – К.: Омега-Л, 2013. – 356 с.
3. Прохорова Ю.В. Стратегічні та тактичні аспекти формування антикризового фінансового управління підприємством / Ю.В. Прохорова // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» 14-15 грудня 2007 р. – Харків: ХНАДУ, 2010. – Ч.1. – С. 166-168.
4. Коротков Е.М. Антикризове управління / Е.М. Коротков. – М.: ИНФРАМ, 2003. – 432 с
5. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: Підручник / Л.О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 824 с.
6. Амосов О.Ю. Економіко-правове забезпечення антикризового фінансового управління: державно-управлінський аспект / О.Ю. Амосов // Державне будівництво. – Харків: ХарРІНАДУ «Магістр». – 2008. – № 1. – С. 7-10.
7. Ареф'єва О.В. Діагностика ймовірності банкрутства за допомогою ідентифікації підприємств машинобудівної галузі в залежності від видів фінансової кризи / О.В. Ареф'єва, Ю.В. Прохорова // Вісник економіки транспорту і промисловості (зб. наук.-практ. статей). – 2008. – № 21. – С. 76-81.
8. Коваленко, В.В., Суганяка М.В., Фучеджи В.І Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання [Текст]: монографія/ В.В. Коваленко, М.В. Суганяка, В.І. Фучеджи. – Одеса: , 2013. 381 с.
- 9.

10. Ковалевська А. В. Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» для студентів 5 курсу заочної форми навчання ЦПО та ЗН освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 – Економіка та підприємництво напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства та слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) / А. В. Ковалевська ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 140 с.
11. Верба В. А. Організація консалтингової діяльності : навч. посіб. / В. А. Верба, Т. І. Решетняк. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 242 с
12. Карпунь І. Н. Державні антикризові заходи фінансової стабілізації підприємств / І. Н. Карпунь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – С. 202–208.
13. Андрійчук В. Г. Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
14. Магопець О.А., Давидов І.Г., Сорокіна А.І., Головченко Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник для студентів спеціальності 8.050106 “Облік і аудит”, 8.050114 “Оподаткування” вищих навчальних закладів, 2009. – 280 с.
15. Fundamentals of financial management / James C. Van Horne, John M. Wachowicz. – 13th ed. p. cm., Ashford Colour Press Ltd., Gosport, 2008. – 744 p.
16. Master the management metrics that drive and control your business / Ciaran Walsh 1996, - 2nd ed., Bell and Bain Ltd., Glasgow, 2003. – 401 p.
17. Using and interpreting company accounts / Wendy McKenzie 1994, - 4th ed., - Ashford Colour Press Ltd., Gosport, 2010. – 561 p.
18. Як працює банківський скорінг. – Режим доступу: <https://finance.ua/ua/credits/kak-rabotaet-bankovskiy-skoring>

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ДП "Центргаз"	Дата (рік, місяць, число)	2018	01	01
Територія	КІРОВОГРАДСЬКА	за ЄДРПОУ	31146068		
Організаційно-правова форма господарювання	Дочірнє підприємство	за КОАТУУ	3510100000		
Вид економічної діяльності	Торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи	за КОПФГ	160		
Середня кількість працівників	1 62	за КВЕД	35.23		
Адреса, телефон	вулиця Володарського, буд. 67, м. КРОПІВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006	245727			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2),
групові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	88	58
первісна вартість	1001	99	97
накопичена амортизація	1002	11	39
Незавершені капітальні інвестиції	1005	13	11
Основні засоби	1010	299	307
первісна вартість	1011	1 610	1 782
знос	1012	1 311	1 475
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	803	1 606
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 203	1 982
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 939	4 489
Виробничі запаси	1101	16	9
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	4 923	4 480
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	514 284	621 957
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9 587	28
з бюджетом	1135	-	5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	274	4 792
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1	4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	19 922	18 451
Готівка	1166	-	1
Рахунки в банках	1167	17 287	15 408
Витрати майбутніх періодів	1170	11	14
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах палєжних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	86 961	105 351
Усього за розділом II	1195	635 979	755 091
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	637 182	757 073

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5 371	5 371
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6 710	10 175
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	12 081	15 546
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видачі	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	12 005	234
розрахунками з бюджетом	1620	428	1 707
у тому числі з податку на прибуток	1621	78	747
розрахунками зі страхування	1625	87	93
розрахунками з оплати праці	1630	324	342
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	123 721	79 643
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	397 304	554 206
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	4 724	495
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	86 508	104 807
Усього за розділом III	1695	625 101	741 527
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	637 182	757 073

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ДП "Центргаз"	Дата (рік, місяць, число)	31 грудня 2018	КОДИ
Територія	КІРОВОГРАДСЬКА	за КОАТУУ	3510100000	<div style="border: 2px solid green; padding: 2px; display: inline-block;">ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО</div>
Організаційно-правова форма господарювання	Дочірнє підприємство	за КОПФГ	160	
Вид економічної діяльності	Торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи	за КВЕД	35.23	
Середня кількість працівників	1 57			
Адреса, телефон	вулиця Володарського, буд. 67, м. КРОПІВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006	245727		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)				
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				V
за міжнародними стандартами фінансової звітності				

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	58	35
первісна вартість	1001	97	97
накопичена амортизація	1002	39	62
Незавершені капітальні інвестиції	1005	11	-
Основні засоби	1010	307	293
первісна вартість	1011	1 782	1 986
знос	1012	1 475	1 693
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	1 606	3 749
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 982	4 077
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 489	11 070
Виробничі запаси	1101	9	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	4 480	11 070
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	621 957	137 254
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	28	48
з бюджетом	1135	5	1 353
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	1 337
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	4 792	7 000
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4	10 990
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	18 451	20 596
Готівка	1166	1	-
Рахунки в банках	1167	15 408	19 994
Витрати майбутніх періодів	1170	14	6
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	105 351	27 903
Усього за розділом II	1195	755 091	216 220
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	757 073	220 297

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5 371	5 371
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10 175	5 001
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	15 546	10 372
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	234	13 794
розрахунками з бюджетом	1620	1 707	354
у тому числі з податку на прибуток	1621	747	-
розрахунками зі страхування	1625	93	24
розрахунками з оплати праці	1630	342	94
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	79 643	160 539
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	554 206	604
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	495	299
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	104 807	34 217
Усього за розділом III	1695	741 527	209 925
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	757 073	220 297

Керівник

Головний бухгалтер

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Гутцул Сергій Іванович

Барановська Лариса Володимирівна

Додаток В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ДП "Центргаз"	Дата (рік, місяць, число)	2020, грудень	КОДИ
Територія	КІРОВОГРАДСЬКА	за ЄДР	11446068	3510100000
Організаційно-правова форма господарювання	Дочірнє підприємство	за КОАТУУ		160
Вид економічної діяльності	Торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи	за КОПФГ		35.23
Середня кількість працівників	1 51	за КВЕД		
Адреса, телефон	вулиця Володарського, буд. 67, м. КРОПІВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006	245727		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)				
Складено (зробити позначку "ч" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				
за міжнародними стандартами фінансової звітності				

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	35	22
первісна вартість	1001	97	97
накопичена амортизація	1002	62	75
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	293	239
первісна вартість	1011	1 986	1 927
знос	1012	1 693	1 688
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	3 749	3 894
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	4 077	4 155
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	11 070	11 070
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	11 070	11 070
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	137 254	117 355
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	48	14
з бюджетом	1135	1 353	3 897
у тому числі з податку на прибуток	1136	1 337	37
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	7 000	5 621
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10 990	55
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	20 596	2 109
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	19 994	2 041
Витрати майбутніх періодів	1170	6	2
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	27 903	21 810
Усього за розділом II	1195	216 220	161 933
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	220 297	166 088

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5 371	5 371
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 001	(400)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	10 372	4 971
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	13 794	5 702
розрахунками з бюджетом	1620	354	13
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	24	4
розрахунками з оплати праці	1630	94	15
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	160 539	128 472
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	604	609
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	299	158
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	34 217	26 144
Усього за розділом III	1695	209 925	161 117
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	220 297	166 088

Керівник

Головний бухгалтер

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Сергій
Георгійович

4

Дробко Сергій Георгійович

Барановська Лариса Володимирівна

Підприємство	ДП "Центргаз"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2018	01	01
			31146068		
(найменування)					

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2017 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 640 307	1 543 248
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 612 457)	(1 522 738)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	27 850	20 510
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 851	955
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(4 832)	(3 159)
Витрати на збут	2150	(14 428)	(11 879)
Інші операційні витрати	2180	(9 245)	(5 834)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	4 196	593
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	88	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(58)	(46)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 226	547
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(761)	(97)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	3 465	450
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 465	450

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	427	741
Витрати на оплату праці	2505	8 388	4 923
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 823	1 090
Амортизація	2515	195	395
Інші операційні витрати	2520	17 649	13 695
Разом	2550	28 482	20 844

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

Підприємство ДП "Центргаз" (найменування)
 Дата (рік, місяць, число) 2019 01 01 за ЄДРПОУ 31146068
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 за **Рік 2018** р.
 Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

КОДИ
 2019 01 01
 31146068

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 087 999	1 640 307
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 061 650)	(1 612 457)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	26 349	27 850
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	808	4 851
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(7 015)	(4 832)
Витрати на збут	2150	(14 224)	(14 428)
Інші операційні витрати	2180	(12 632)	(9 245)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	4 196
збиток	2195	(6 714)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	488	88
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(84)	(58)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	4 226
збиток	2295	(6 310)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1 136	(761)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	3 465
збиток	2355	(5 174)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(5 174)	3 465

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	386	427
Витрати на оплату праці	2505	9 359	8 388
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 002	1 823
Амортизація	2515	287	195
Інші операційні витрати	2520	21 837	17 649
Разом	2550	33 871	28 482

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

Додаток Д

Підприємство ДП "Центргаз" (найменування)
 Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01 за ЄДРПОУ 31146068
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 за **Рік 2019** р.
 Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

КОДИ
 2020 01 01
 31146068

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	31	1 087 999
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(1 061 650)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	31	26 349
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 100	808
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 092)	(7 015)
Витрати на збут	2150	(3 128)	(14 224)
Інші операційні витрати	2180	(1 457)	(12 632)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(5 546)	(6 714)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	488
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(84)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(5 546)	(6 310)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	145	1 136
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(5 401)	(5 174)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(5 401)	(5 174)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	144	386
Витрати на оплату праці	2505	3 512	9 359
Відрахування на соціальні заходи	2510	724	2 002
Амортизація	2515	72	287
Інші операційні витрати	2520	3 225	21 837
Разом	2550	7 677	33 871

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Е.П. Дробко
Сергій
Георгійович

Дробко Сергій Георгійович

Барановська Лариса Володимирівна

Додаток Е

Підприємство ДП "Центргаз"

Дата (рік, місяць, число) 2018 01 01
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2018	01	01
31146068		

(найменування)

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

за Рік 2017 р.

Форма N3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 328 707	817 744
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	502 166	633 629
Надходження від повернення авансів	3020	21 086	12 850
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	4 106	8 609
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(1 578 305)	(1 220 655)
Праці	3105	(6 698)	(3 702)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(1 793)	(1 049)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(6 326)	(11 546)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(895)	(2 957)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(3 689)	(3 622)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 742)	(4 967)
Витрачання на оплату авансів	3135	(75 880)	(77 882)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(907)	(223)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(187 493)	(143 533)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-1 337	14 242
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	203
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	88	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(222)	(634)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-134	-431
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-1 471	13 811
Залишок коштів на початок року	3405	19 922	6 111
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	18 451	19 922

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

Підприємство ДП "Центргаз"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2019	01	01
31146068		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2018 р.

Форма N3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 582 027	1 328 707
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	297 679	502 166
Надходження від повернення авансів	3020	5 050	21 086
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	6 981	4 106
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(1 654 858)	(1 578 305)
Праці	3105	(7 946)	(6 698)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(2 105)	(1 793)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(10 226)	(6 326)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(3 090)	(895)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(4 530)	(3 689)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(2 606)	(1 742)
Витрачання на оплату авансів	3135	(2 845)	(75 880)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(7 256)	(907)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(204 550)	(187 493)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 951	-1 337
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	1	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	88
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	488	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(295)	(222)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	194	-134
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	2 145	-1 471
Залишок коштів на початок року	3405	18 451	19 922
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	20 596	18 451

Керівник

Головний бухгалтер

Гутцул Сергій Іванович

Барановська Лариса Володимирівна

Підприємство ДП "Центргаз"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2020	01	01
31146068		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2019 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	27 669	1 582 027
Повернення податків і зборів	3005	1 300	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	68	297 679
Надходження від повернення авансів	3020	31	5 050
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1 763	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	15 388	6 981
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(8 254)	(1 654 858)
Праці	3105	(3 037)	(7 946)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(762)	(2 105)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(1 531)	(10 226)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(3 090)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(705)	(4 530)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(826)	(2 606)
Витрачання на оплату авансів	3135	(599)	(2 845)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(38 304)	(7 256)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(12 212)	(204 550)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-18 480	1 951
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	1
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	488

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(7)	(295)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-7	194
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-18 487	2 145
Залишок коштів на початок року	3405	20 596	18 451
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	2 109	20 596

Керівник

Головний бухгалтер

Дробко
Сергій
Георгійови
ч

Дробко Сергій Георгійович

Барановська Лариса Володимирівна

Додаток 3

Підприємство		ДП "Центргаз"		Дата (рік, місяць, число)		за ЄДРПОУ		КОДИ	
		(найменування)		Звіт про власний капітал		за		2018	01
				Рік 2017		р.		01	
						Форма №4		Код за ДКУД	
								1801005	
Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	5 371	-	-	-	6 710	-	-	12 081
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	5 371	-	-	-	6 710	-	-	12 081
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	3 465	-	-	3 465
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	3 465	-	-	3 465
Залишок на кінець року	4300	5 371	-	-	-	10 175	-	-	15 546

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

Додаток И

Підприємство **ДП "Центргаз"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2019	01	01
31146068		
ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО		

Звіт про власний капітал
за Рік 2018 р.

Форма №4

Код за ДКУД

1801005

Стаття	Код ряд- ка	Зареє- строван- ний (пайовий) капітал	Капітал у дооцін- ках	Додат- ковий капітал	Резер- вний капітал	Нерозпо- ділений прибуток (непокри- тий збиток)	Нео- пла- чений капітал	Вилу- чений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	5 371	-	-	-	10 175	-	-	15 546
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований зали- шок на початок року	4095	5 371	-	-	-	10 175	-	-	15 546
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	(5 174)	-	-	(5 174)
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	(5 174)	-	-	(5 174)
Залишок на кінець року	4300	5 371	-	-	-	5 001	-	-	10 372

Керівник

Гутцул Сергій Іванович

Головний бухгалтер

Барановська Лариса Володимирівна

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	(5 401)	-	-	(5 401)
Залишок на кінець року	4300	Е.П. Дробко 5 371	-	-	-	(400)	-	-	4 971

Керівник

Головний бухгалтер

Е.П. Дробко
Георгійови
ч

Дробко Сергій Георгійович

Барановська Лариса Володимирівна